

Nr 313.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer m. m.; given Stockholms slott den 13 maj 1937.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer; samt lag angående ändrad lydelse av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Förslag

till

Lag

om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Där inom område och under tid, som Konungen äger bestämma, ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är försäkrad jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall i arbetet, skola, med tillämpning i övrigt av vad i nämnda lag stadgas, i fråga om sådant olycksfall följande särskilda bestämmelser gälla.

2 §.

Vid beräkning för bestämmande av sjukpenning eller livränta av årlig arbetsförtjänst skall, om arbetsförtjänsten överstiger fyratusenåttahundra kronor, det överskjutande beloppet icke tagas i beräkning samt, om arbetsförtjänsten understiger tvåtusenniohundra kronor, densamma beräknas till detta belopp.

3 §.

Hel sjukpenning skall utgå med belopp, som framgår av följande tabell:

Den årliga arbetsförtjänsten		Sjukpenningens belopp	
uppgår till (kronor)	men ej till (kronor)		
2,900	3,105	5	50
3,105	3,375	6	—
3,375	3,645	6	50
3,645	3,915	7	—
3,915	4,185	7	50
4,185	4,455	8	—
4,455	4,725	8	50
4,725	—	9	—

4 §.

Har olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel, vilken förlust eller nedsättning kan antagas bli för framtiden bestående, skall, utöver livränta, till den skadade utgivas vid förlust av arbetsförmå-

gan, om den skadade var befälhavare, styrman eller maskinbefäl, ett belopp, motsvarande ett års lön, beräknad till tolv gånger den kontanta månadslön, som den skadade åtnjöt vid tiden för olycksfallet, dock lägst femtusen och högst niotusen kronor, och eljest ett belopp av fyratusenåttahundra kronor samt vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen.

Undergår, sedan ersättning, varom i denna paragraf sägs, blivit för den skadade genom beslut av försäkringsinrättningen bestämd, den skadades tillstånd väsentlig försämring i förhållande till vad som vid beslutets fattande antagits, må jämkning i ersättningen äga rum.

5 §.

Har olycksfallet medfört döden, skall, utöver livränta, till den avlidnes efterlevande utgivas ett belopp motsvarande det, som enligt 4 § skall utgå vid förlust av arbetsförmågan, dock med avdrag av dels begravningshjälp, som utgives jämlikt 7 § första stycket a) lagen om försäkring för olycksfall i arbete, dels ock vad som må hava utgivits jämlikt 4 §.

Med efterlevande avses i denna paragraf allenast make, barn, som äger rätt till arv efter den avlidne, och adoptivbarn jämte deras avkomlingar samt föräldrar och adoptivföräldrar. Finnes ej annan efterlevande än make, tillfaller hela det enligt första stycket utgående beloppet maken. Finnas jämte make andra efterlevande, tillfaller halva beloppet maken. Belopp, som utgår till andra efterlevande än make, fördelas dem emellan enligt de regler, som gälla för fördelning av arvfallen egendom.

6 §.

Arbetsgivare är pliktig att till den försäkringsinrättning, i vilken hos honom anställda äro försäkrade jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, erlægga det tillägg till tidigare bestämd försäkringsavgift, som må föranledas av tillämpningen av denna lag.

7 §.

Försäkring enligt denna lag må meddelas jämväl för olycksfall utom arbete, därvid föreskrifterna i 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete skola äga tillämpning.

8 §.

Bestämmelserna i denna lag avse ej personer, som tjänstgöra ombord å krigsfartyg, och äga ej heller tillämpning i fråga om skada, som kan uppkomma därav att Sverige råkat i krig.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändrad lydelse av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Härigenom förordnas, att 35 § lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

35 §.

Arbetsgivare vare — — — delägares arbetare.

Har försäkring — — — till efterrättelse.

Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag, som i 4 § avses, dock att dels försäkringsinrättning, som nyss nämnts, må meddela försäkring enligt lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, dels ock riksförsäkringsanstalten må, enligt vad därom särskilt är stadgat, sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap och om livförsäkring i samband med egnahemslån samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare ävensom, med Konungens begivande, övertaga bestämmande och utgivande av ersättning, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten.

Vad i — — — samma värde.

Har anstalten — — — livräntan övertagits.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

¹ Senaste lydelse se SFS 1928:135.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 30 april 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, NILSSON, QUENSEL, FORSLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och handelsdepartementen *fråga angående lagstiftning om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer m. m.* samt anför:

Inledning.

I skrivelse den 15 december 1936 har Sveriges redareförening hemställt, att med anledning av den osäkerhet, som vore rådande på grund av det pågående inbördeskriget i Spanien, till prövning måtte upptagas spørgsmålet om lagstiftning rörande krigsförsäkring av de ombord anställda vid fart på spanska hamnar.

Sedermera hava i skrivelser den 20 februari 1937 av redareföreningen, Sveriges fartygsbefälsförening och svenska maskinbefälsförbundet samt den 24 mars 1937 av redareföreningen, svenska sjöfolksförbundet, svenska stewartsföreningen och Sveriges radiotelegrafistförening framställningar gjorts, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att få till stånd en lag om krigsförsäkring, vilken lag emellertid avsågs skola gälla icke allenast under det pågående spanska inbördeskriget utan även eljest, då förhållandena därtill kunde föränleda.

Slutligen har riksförsäkringsanstalten i skrivelse den 5 april 1937 hemställt, att Kungl. Maj:t — som i sammanhang med frågan om krigsförsäkringslagstiftning torde komma att till behandling upptaga spørgsmålet om viss ändring i 35 § lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete — måtte vidtaga åtgärder för ändring av nämnda lagrum jämväl så till vida, att riksförsäkringsanstalten, enligt Konungens bestämmande, skulle beredas möjlighet att övertaga bestämmande och utgivande av ersättning — icke blott, såsom nu vore fallet, utgivande av livränta — som på grund av olycksfall skulle utgivas av annan än anstalten.

Jag kommer i det följande att behandla spørgsmålen om krigsförsäkringslagstiftning och om sist omnämnda ändring av 35 § olycksfallsförsäkringslagen vart för sig.

Lagstiftning om krigsförsäkring.

Gällande allmänna bestämmelser om olycksfallsförsäkring.

Enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag, vilken trädde i kraft den 1 januari 1918, är som huvudregel envar arbetare försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbetet (1 §). Med arbetare förstås i lagen envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete (2 §). Enligt dessa bestämmelser äro således ombord å svenska fartyg tjänstgörande personer obligatoriskt försäkrade för olycksfall i arbete, oberoende av om olycksfallet förorsakats av krigsförhållanden eller icke. Den obligatoriska försäkringen gäller i riksförsäkringsanstalten; arbetsgivaren äger emellertid rätt att i stället taga försäkring i sådant för ändamålet bildat ömsesidigt försäkringsbolag, som omnämnes i lagens 4 §.

Skadas arbetare till följd av olycksfall i arbetet, skall — om olycksfallet medfört sjukdom, som förorsakat förlust eller nedsättning av arbetsförmågan — på grund av försäkringen under vissa förutsättningar till honom i ersättning utgivas sjukpenning, som vid förlust av arbetsförmågan utgår med visst belopp per dag, bestämt i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst (hel sjukpenning) och vid nedsättning av arbetsförmågan med det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen (6 § första stycket 1) b)). Högsta sjukpenning är 5 kronor 50 öre, som utbetalas, om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till eller överstiger 2,835 kronor. Medför olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, under längre eller kortare tid bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, skall utgivas livränta med belopp, som står i visst närmare angivet förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst (6 § första stycket 2) a)). På ansökan av den skadade äger försäkringsrådet, när synnerliga skäl därtill äro för handen, besluta, att i stället för livränta eller del därav till den skadade skall utgivas ett kapital för en gång, till belopp motsvarande högst livräntans eller livräntedelens kapitalvärde enligt gällande beräkningsgrunder.

Har olycksfallet medfört arbetarens död, skall i ersättning utgivas begravningshjälp (7 § första stycket a)) med en tiondel av den avlidnes årliga arbetsförtjänst, dock lägst 100 kronor, samt livräntor (7 § första stycket b)) till efterlevande — änka eller änking, barn och adoptivbarn, som ej fyllt sexton år, samt fader, moder, adoptivfader och adoptivmoder, därest de för sitt uppehälle varit väsentligen beroende av den avlidnes arbete — beräknade på visst sätt i förhållande till den årliga arbetsförtjänsten.

Överstiger den årliga arbetsförtjänsten 3,000 kronor, tages det överskjutande beloppet icke i beräkning. Understiger densamma 450 kronor, skall den beräknas till detta belopp (9 § fjärde stycket).

Enligt 35 § tredje stycket får avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i lagen stadgas — med vissa undantag beträffande

riksförsäkringsanstalten — icke avslutas av anstalten eller bolag, som avses i 4 §.

Tidigare bestämmelser angående krigsförsäkring.

Intill den 1 januari 1918 gällde lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, enligt vilken lag försäkring av sjöfolk för dylikt olycksfall icke var obligatorisk, vartill kom att 1901 års lag — i motsats till 1916 års lag — icke avsåg skador, som uppsåtligen förorsakats av tredje man, där denne icke haft ledning av eller uppsikt över arbetet.

Vid krigsutbrottet år 1914 visade det sig förenat med vissa svårigheter att upprätthålla sjöfarten bland annat på den grund, att försäkringsbolagen icke voro beredda att meddela försäkring av fartyg och last mot krigsfara. Då det ansågs nödvändigt, att staten vidtog åtgärder för detta hinders undanröjande, föreslog Kungl. Maj:t (proposition nr 271) 1914 års senare lagtima riksdag att medgiva, att staten, där det för främjande av sjöfartens återupptagande funnes nödigt, finge iklädas ansvar för krigsrisk för fartyg och last i huvudsaklig överensstämmelse med vissa föreslagna grunder. Sedan riksdagen (skrivelse nr 188) lämnat det begärda medgivandet, utfärdades den 17 augusti 1914 förordning (nr 139) om statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara.

Enligt denna förordning skulle frågor om krigsförsäkring handläggas av en kommission, som tillsattes av Kungl. Maj:t. Denna kommission benämndes statens krigsförsäkringskommission. Försäkringen var frivillig och meddelades endast för svenskt maskindrivet fartyg eller svenskt fiskefartyg. Den fick icke avse skada, som kunde uppkomma därav, att Sverige råkat i krig.

För tillgodoseende av fartygsbefällets och manskapets intressen uppställdes som villkor för meddelande av kaskoförsäkring mot krigsrisk, att redaren åtagit sig att till befälhavare och besättning utgiva viss skälig, av kommissionen godkänd ersättning för skada till följd av olycksfall, härflytande från krigsfara, eller genom betryggande försäkring berett dem rätt till sådan ersättning. Denna bestämmelse gällde emellertid ej fiskefartyg.

I nyssnämnda avseende träffade kommissionen med vissa olycksfallsförsäkringsbolag avtal om övertagande av krigsförsäkring mot olycksfall, som träffade befälhavare och besättning på hos kommissionen kaskoförsäkrade fartyg. Ersättningsgrunderna för sådana försäkringar avveko i vissa hänseenden från de ersättningsgrunder, som stadgats i lagen den 5 juli 1901 om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete, i vilken lag sjöfarten icke medtagits bland de ersättningspliktiga yrkena.

De till Sveriges redareförening anslutna redarna åtogo sig senare att utöver nyssnämnda olycksfallsförsäkring ombesörja särskild livförsäkring för däcksbefälet. Sådan försäkring garanterades sedermera även maskinbefälet och manskapet. Försäkringen, som togs i något av de större livförsäkringsbolagen, täckte även andra risker än de med kriget sammanhängande, men avsåg icke ersättning vid invaliditet eller övergående skada.

Genom förordning den 28 september 1914 (nr 241) utsträcktes bestämmelserna att gälla även andra svenska segelfartyg än fiskefartyg, varjämte såväl genom denna förordning som genom förordning den 27 april 1915 (nr 117) vissa andra ändringar i förordningen den 17 augusti 1914 vidtogos.

Sedermera utfärdades ny förordning i ämnet den 9 juli 1915 (nr 272).

Då sjöfarten år 1917 ytterligare försvårades genom det oinskränkta u-båtskriget och med anledning därav vidtagna åtgärder, ingrepp statsmakterna ånyo för att tillmötesgå framställda krav på en mera betryggande olycksfallsförsäkring. Genom kungörelse den 6 februari 1917 (nr 36) bestämdes, dels att i vissa fall försäkring kunde meddelas av kommissionen även för utländskt fartyg, dels ock att kommissionen kunde själv övertaga olycksfallsförsäkring för befälhavare och besättning å av staten försäkrade fartyg.

Genom Kungl. Maj:ts brev den 23 februari 1917 till krigsförsäkringskommissionen förordnades, dels att kaskoförsäkring icke finge av kommissionen beviljas, så framt ej redaren förbundet sig att i händelse av olycksfall till följd av krigstillståndet lämna ersättning åt besättningen efter de i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete angivna grunder och åt befälet efter samma grunder med den ändring, att maximum av den avlöning, enligt vilken ersättning bestämdes, höjdes från 1,800 kronor till 3,000 kronor, dels ock att staten skulle tills vidare intill utgången av år 1917 genom kommissionen erbjuda redarna försäkring av denna ersättningsplikt på villkor, som kommissionen ägde bestämma.

Genom Kungl. Maj:ts brev den 16 mars 1917 till krigsförsäkringskommissionen förordnades, att tills vidare kaskoförsäkring icke finge av kommissionen beviljas, så framt ej redaren förbundet sig att i händelse av olycksfall, som till följd av krigstillståndet kunde drabba befäl och besättning å fartyg, lämna ersättning vid dödsfall med ett kapitalbelopp av 5,000 kronor efter befäl och 3,000 kronor efter besättningsman, att utgå i stället för begravningshjälp. Genom samma brev bemyndigades kommissionen, bland annat, att på villkor, som kommissionen ägde bestämma, tills vidare meddela redarna försäkring av denna ersättningsplikt samt av den vidsträcktare ersättningsplikt redarna kunde åtaga sig beträffande befäl och besättning å av staten försäkrade fartyg.

Vidare föreskrevs genom Kungl. Maj:ts brev den 16 april 1917 till kommissionen, att förutnämnda kapitalbelopp skulle utbetalas jämväl vid invaliditet i förhållande till invaliditetsgraden samt att i händelse av dödsfall beloppen skulle bestämmas att utgå endast till de personer, som enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag vore berättigade till livränta.

Genom kungörelse den 1 juni 1917 (nr 241) angående visst undantag från bestämmelserna för statens meddelande av sjöförsäkring mot krigsfara utsträcktes därefter statens (= krigsförsäkringskommissionens) möjlighet att meddela olycksfallsförsäkring på sådant sätt, att staten skulle få övertaga försäkring för olycksfall till följd av rådande krigstillstånd för befäl och besättning å svenskt fartyg i de fall, där fartyget på grund av gällande bestämmelser kunde av staten försäkras.

Sedan 1916 års olycksfallsförsäkringslag trätt i kraft, bemyndigade Kungl.

Maj:t genom brev den 8 februari 1918 krigsförsäkringskommissionen att även efter utgången av år 1917 tills vidare erbjuda redarna försäkring av den ersättningsplikt, som enligt gällande bestämmelser beträffande krigsförsäkring av sjöfolk påvilade redarna, därvid det emellertid skulle åligga kommissionen att till riksförsäkringsanstalten eller i förekommande fall till sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, som i lagen omförmäldes, överlåta försäkringen av den del av ersättningsplikten, som omfattades av försäkringen enligt lagen.

Genom brev den 12 april 1918 till kommissionen förordnade Kungl. Maj:t, med ändring så till vida av dittills gällande föreskrifter, att kaskoförsäkring icke finge av kommissionen beviljas, så framt ej redaren förbundet sig att i händelse av olycksfall, som till följd av krigstillståndet kunde drabba befäl och besättning å fartyg, lämna ersättning, utöver vad i 1916 års olycksfallsförsäkringslag föreskrevs, vid dödsfall med ett kapitalbelopp av 15,000 kronor efter befälhavare och 10,000 kronor efter styrman; och bemyndigades kommissionen att på villkor, som kommissionen ägde bestämma, meddela redarna försäkring av denna ersättningsplikt samt av den vidsträcktare ersättningsplikt, redarna kunde åtaga sig beträffande dylikt befäl å av staten försäkrade fartyg.

Föreskrifterna på förevarande område ändrades slutligen åter den 11 oktober 1918 så till vida, som genom Kungl. Maj:ts brev nämnda dag ersättningsbeloppen vid dödsfall fastställdes att utgå med ett kapitalbelopp av 12,000 kronor efter befälhavare, 8,000 kronor efter styrman, 8,000 kronor efter person, tillhörande maskinbefälet, samt 4,000 kronor efter envar av övriga ombord anställda.

Förhållandet mellan krigsförsäkringskommissionen och riksförsäkringsanstalten beträffande av kommissionen meddelade olycksfallsförsäkringar — därest arbetsgivaren hade sin försäkring enligt 1916 års lag gällande i anstalten — ordnades så, att kommissionen av den erlagda premien inbetalade till riksförsäkringsanstalten så stor del, som motsvarade ersättningarna enligt den obligatoriska försäkringen, och själv behöll den del, som motsvarade överskjutande ersättningar. Vid inträffade olycksfall utgingo ersättningarna enligt den obligatoriska försäkringen från riksförsäkringsanstalten och de överskjutande ersättningarna från kommissionen.

Om arbetsgivaren tagit liv- och olycksfallsförsäkring för krigsrisk i något av affärsbolagen, medgav anstalten nedsättning i försäkringsavgiften med belopp, som beräknades motsvara ersättningarna enligt den obligatoriska försäkringen för olycksfall på grund av krigsfara, och ersättningarna för sådana olycksfall utgingo i sin helhet från bolaget.

Ersättningarna enligt lagen bestämdes emellertid i båda fallen av riksförsäkringsanstalten, som för sitt besvär härmed jämlikt 16 § i lagen om försäkring för olycksfall i arbete uppar tilläggsavgift med 5 procent av den beräknade försäkringsavgiftens belopp.

I förevarande sammanhang må erinras därom, att — jämlikt förordning den 1 juni 1923 (nr 138) — svensk medborgare, som skadats till följd av

olycksfall, förorsakat av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig, samt, om olycksfallet medfört döden, hans efterlevande äro berättigade till ersättning av statsmedel under förutsättning att olycksfallet inträffat i arbete för statens räkning eller eljest å svenskt fartyg eller för oskadliggörande inom svenskt område av mina eller annat krigsredskap. Vid förlust av arbetsförmågan utgör hel livränta 1,600 kronor om året. Har olycksfallet medfört den skadades död, utgivas årliga livräntor till änka eller änking, barn till dess det uppnått sexton års ålder och föräldrar, därest de för sitt uppehälle varit beroende av den avlidnes arbete och annan till livränta berättigad ej finnes, med respektive 600, 400 och 600 kronor.

Krigsförsäkringslagstiftning i grannländerna.

Efter framställning från redarnas och de ombord å fartyg anställdas organisationer har under år 1936 i *Danmark* framlagts proposition med förslag till lag om krigsolycksfallsförsäkring för sjöfarande. Sedan propositionsförslaget oförändrat antagits, har lag i ämnet utfärdats den 19 december 1936.

Den nya lagen ansluter sig till lagen den 20 maj 1933 om försäkring mot följder av olycksfall. Den särskilda försäkringen gäller beträffande personer, vilka drabbas av olycksfall, som äro en följd av krigshändelser. Invaliditets- och dödsfallsersättningar skola beräknas på grundval av årslön, fastställd enligt 1933 års lag, med ett tillägg av 1,900 kronor. Vid invaliditet utgår därjämte en tilläggsersättning, vilken då invaliditeten är fullständig utgör 10,000 kronor men eljest viss andel därav. Jämväl vid dödsfall utgår under vissa förhållanden nyssnämnda belopp eller del därav. Lagen äger icke tillämpning på personer, som befinna sig å sjöförsvarets egentliga krigsfartyg och å fartyg, som av regeringen användas till trupptransport. Uppstår tvekan, huruvida betingelserna för tillämplighet av den nya lagen föreligga, träffas avgörande av ministern för handel, industri och sjöfart.

Även i *Norge* har efter framställning från såväl sjömansorganisationerna som redareförbundet frågan om krigsförsäkring behandlats.

I där gällande lag av den 24 juni 1931 om olycksfallsförsäkring för sjömän har enligt lag den 12 mars 1937 genom tillägg till § 11 föreskrivits, att, om kroppsskada eller dödsfall vållats vid krigsolycka, vissa särskilda regler skola gälla. Ersättningar enligt 1931 års lag, vilkas storlek skola bestämmas med hänsyn till arbetsförtjänsten, skola förhöjas enligt regler, som fastställas av Konungen. Därutöver tillerkännes den, som skadats, en extraersättning å 10,000 kronor vid full invaliditet; har arbetsförmågan icke fullt gått förlorad, nedsättas nyssnämnda ersättningsbelopp i förhållande till invaliditeten. Vid dödsfall utbetalas extraersättningen till sådana den dödes efterlevande, som äro berättigade till livränta enligt lagen. Bestämmelserna i lagen den 12 mars 1937, vilken omedelbart trädde i kraft, skola tillämpas även i fråga om krigsolyckor, som inträffat under tiden mellan den 1 december 1936 och lagens ikraftträdande.

I *Finland* saknas lagbestämmelser beträffande försäkring för av krigshändelser förorsakade olycksfall i arbete.

Förslag angående krigsförsäkring i framställningar till Kungl. Maj:t m. m.

Inledningsvis har jag omnämnt, att hemställa rörande framläggande för riksdagen av förslag till lag om krigsförsäkring för ombordanställda gjorts i trenne den 15 december 1936 samt den 20 februari och den 24 mars 1937 dagtecknade skrivelser.

Vid skrivelsen den 20 februari 1937 har fogats avskrift av ett den 14 januari 1937 mellan Sveriges redareförening, å ena sidan, samt Sveriges fartygsbefälsförening och svenska maskinbefälsförbundet, å andra sidan, ingånget avtal angående krigsförsäkring av befälhavare, styrmän och maskinbefäl, som äro medlemmar av någon utav de båda sistnämnda organisationerna och anställda å fartyg, anslutna till redareföreningen. Avtalet torde såsom bilaga (*Bilaga B*) fogas vid statsrådsprotokollet i förevarande ärende.

Med skrivelsen den 24 mars 1937 har överlämnats avskrift av ett den 22 i samma månad mellan redareföreningen, å ena, samt svenska sjöfolksförbundet, svenska stewartsföreningen och Sveriges radiotelegrafistförening, å andra sidan, upprättat avtal angående krigsförsäkring av ombordanställda, som äro medlemmar av någon utav de tre sistnämnda organisationerna och anställda å fartyg, anslutna till redareföreningen. Jämväl detta avtal torde fogas såsom bilaga (*Bilaga C*) vid statsrådsprotollet i detta ärende.

I fråga om innehållet i dessa avtal må återgivas följande.

Beträffande fartyg i viss fart, som beröres av det pågående spanska inbördeskriget, äro i händelse av olycksfall, som kan hänföras till krigsförhållandena, de ombordanställda eller vid dödsfall deras efterlevande enligt båda avtalen tillförsäkrade högre ersättningsbelopp än de i olycksfallsförsäkringslagen föreskrivna.

Sålunda skall, om den anställdes årliga arbetsförtjänst överstiger 2,835 kronor, under 6 § första stycket 1) i olycksfallsförsäkringslagen angiven hel sjukpenning förhöjas på sådant sätt, att den motsvarar $\frac{1}{360}$ av två tredjedelar utav den högre årliga arbetsförtjänsten, därvid arbetsförtjänsten i fråga om befäl är maximerad till 4,800 kronor.

I stället för den i lagen stadgade begravningshjälpen skall till befäl utgå ett belopp, motsvarande en årslön, därvid denna skall beräknas på grundval av den vid olyckstillfället för envar gällande kontanta månadslönen enligt grundtarifferna uti gällande kollektivavtal mellan redareföreningen och de förut omnämnda befälsorganisationerna, dock lägst 5,000 kronor och högst 9,000 kronor. Till övriga ombord anställda skall i stället för begravningshjälp utgå 4,800 kronor. Nu omförmälda belopp skola tillfalla de personer, som enligt olycksfallsförsäkringslagen äro berättigade till livräntor efter den avlidne.

Om olycksfallet icke medfört döden men dock bestående förlust av arbetsförmågan, skall till den skadade utgå ett belopp, i respektive fall till storleken motsvarande nyss angivna; vid nedsättning av arbetsförmågan skall utgå det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen.

Vid krigsförsäkring skall enligt båda avtalen det i 9 § sista stycket olycksfallsförsäkringslagen föreskrivna maximibeloppet för den försäkrades arbetsförtjänst, 3,000 kronor, höjas till 4,800 kronor. Enligt avtalet den 22 mars 1937 skall vidare det stadgade minimibeloppet höjas från 450 kronor till 2,900 kronor.

Enär — som förut nämnts — riksförsäkringsanstalten (med vissa undantag) eller bolag, som avses i 4 § olycksfallsförsäkringslagen, jämlikt 35 § samma lag icke får avsluta avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i lagen stadgas, kan försäkring, som avser de genom de nyss omförmälda avtalen bestämda ersättningarna, i den mån de äro större än ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen, ej meddelas av riksförsäkringsanstalten eller de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen.

För övertagande av försäkring avseende de genom avtalen bestämda ersättningarna hava vissa svenska olycksfallsförsäkringsbolag bildat en särskild sammanslutning, benämnd svenska olycksfallsförsäkringsbolagens pool för krigsolycksfallsförsäkring år 1937. Poolen övertager även ansvaret för ersättning enligt bestämmelserna i lagen om försäkring för olycksfall i arbete i fråga om olycksfall, som föranletts av krigsförhållandena. I sådant fall kan arbetsgivare, vars försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen gäller i riksförsäkringsanstalten, erhålla befrielse från erläggandet av viss särskild tilläggspremie till anstalten, vilken av anstalten den 5 januari 1937 föreskrivits på grund av den ökning i olycksfallsrisken, som föreläge i samband med det spanska inbördeskriget. Då anstalten emellertid har att i sista hand bestämma ersättningarna enligt lagen, skall likväl tilläggsavgift enligt lagens 16 § (utgörande bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet) erläggas med 5 % av den särskilda tilläggspremiens beräknade belopp.

I skrivelserna den 20 februari och den 24 mars 1937 har hemställts, att bestämmelserna i den lag angående krigsförsäkring, om vars utfärdande framställning gjorts, måtte grundas å föreskrifterna i nyss omförmälda avtal.

Över de tre i ärendet omnämnda skrivelserna hava utlåtanden avgivits av kommerskollegium den 30 sistlidne mars samt av riksförsäkringsanstalten den 3 innevarande april. Vid riksförsäkringsanstaltens utlåtande har fogats dels »förslag till grunder för särskilda bestämmelser om försäkring av ombord å fartyg anställda för olycksfall i arbete i fall av krig eller krigsfara» — innehållande nio punkter — dels och »förslag till ändrad lydelse av 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete».

Sedan inom socialdepartementet på grundval av handlingarna i ärendet upprättats »utkast till lag angående krigsförsäkring för olycksfall i arbete

av ombord å fartyg anställda» ävensom »utkast till lag angående ändrad lydelse av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete», hava efter remiss utlåtanden däröver avgivits av försäkringsrådet den 23 och av försäkringsinspektionen den 24 innevarande april. De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, som lämnats tillfälle att yttra sig över utkastet, har avgivit yttrande den 22 i samma månad.

Lagutkastet beträffande krigsförsäkring har lämnats utan erinran av försäkringsinspektionen. De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har — under framhållande av att endast kort tid stått föreningen till buds för avgivande av yttrande — förklarat, att föreningen ansett sig icke böra göra något uttalande rörande detta lagutkast. För vad försäkringsrådet, som yttrat sig beträffande åtskilliga av lagutkastets paragrafer, därutinnan anfört lämnas redogörelse i det följande.

Utkastet till lag angående ändrad lydelse av 35 § olycksfallsförsäkringslagen har lämnats utan erinran av försäkringsrådet och försäkringsinspektionen. Föreningen har framställt förslag rörande viss formell jämkning.

Jag övergår nu till närmare behandling av de lagförslag, vilka på grundval av vad i ärendet förekommit upprättats inom socialdepartementet.

Förslag till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Allmän motivering.

Beträffande spørsmålet, huruvida det vore ett allmänt intresse att tillse, att de risker, som förefunnes för personer, anställda ombord å fartyg, vilka trafikerade av krig berörda områden, särskilt försäkrades, samt beträffande frågan, huruvida en sådan försäkring skulle ordnas genom lagstiftning, må omnämnas, att *Sveriges redareförening* — som i anledning av framställningar till föreningen av de ombordanställdas organisationer förklarat sig i princip icke hava något att erinra mot en dylik försäkring — i skrivelsen den 15 december 1936 framhållit, att den utvägen syntes ligga närmast till hands, att en utbyggnad skedde av nu gällande föreskrifter i 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Enär staten reglerat villkoren för den allmänna olycksfallsförsäkringen, vore det enligt föreningens åsikt följdriktigt, att staten även fastställde den ifrågasatta utbyggnaden av försäkringen.

Riksförsäkringsanstalten har framhållit, att situationen beträffande olycksfallsförsäkring av ombord å fartyg anställda personer nu vore en helt annan än den var vid krigsutbrottet år 1914. Anstalten har fortsatt:

Obligatorisk försäkring eller i lag stadgad ersättningsskyldighet för skada till följd av olycksfall i arbete fanns såvitt sjöfolket anginge ej då. I de fall, då försäkring ändock tagits i riksförsäkringsanstalten för fartygsbesättningar, voro ersättningarna även med hänsyn till dåvarande penningvärde syn-

nerligen låga. Nu gällde obligatorisk försäkring även för sjöfolket. Ersättningsarna enligt densamma utginge inom gränser, som ansåges lämpliga för socialförsäkringen, med belopp, som stode i skäligt förhållande till den skadades arbetsförtjänst. Enligt riksförsäkringsanstaltens uppfattning borde det icke utan tvingande skäl förekomma, att för någon viss grupp av arbetare i lag meddelades bestämmelser om ersättning vid olycksfall i arbete, som väsentligen avveke från de i olycksfallförsäkringslagen angivna.

Det kunde enligt riksförsäkringsanstaltens uppfattning knappast ifrågakomma, att enbart eller väsentligen på den grund, att en överenskommelse om vissa högre ersättningar träffats mellan enskilda parter — även om denna överenskommelse skulle avse förhållanden, som berörde ett stort antal arbetare och därför hade en allmännare räckvidd — vidtaga lagstiftningsåtgärder, som innebure ett konfirmerande av dessa högre ersättningar för en viss arbetargrupp. Tiden för giltigheten av en dylik överenskommelse vore i allmänhet begränsad, vartill komme, att redan under giltighetstiden avtalet kunde ändras, närhelst parterna enades därom. Ur dessa synpunkter syntes de nu förevarande framställningarna böra upptagas med tveksamhet.

Men den föreliggande frågan måste förvisso ses ur en vidare synpunkt. Den särskilda olycksfallsrisk, för vilken de ombord å fartyg anställda måste utsätta sig, därest sjöfarten skulle kunna upprätthållas inom av krig berörda farvatten, vore så betydande, att det måste anses berättigat, att bestämmelser meddelades om högre ersättningar för krigsolycksfall än för olycksfall i arbete under vanliga förhållanden. Det vore nämligen här fråga om att vidtaga åtgärder i syfte att under extraordinära förhållanden i möjligaste mån undanröja hinder, som eljest kunde väntas uppkomma för sjöfartens upprätthållande inom vissa farvatten. Om detta upprätthållande under normala förhållanden vore av vital betydelse för landet i dess helhet, så gällde detta i särskild grad i händelse krigsförhållanden inträdde inom för sjöfarten viktiga farvatten.

Det kunde därför anses vara ett allmänt intresse att tillse, att tillräckliga ersättningar för krigsolycksfall bland de ombordanställda föreskrevs, så att icke sjöfartens normala gång av denna anledning äventyrades. Riksförsäkringsanstalten funne sig på denna grund kunna tillstyrka, att lagstiftningsåtgärder vidtoges för att fastställa högre ersättningar för krigsolycksfall än de enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående.

Kommerskollegium har yttrat:

Meningarna torde knappast vara delade om skäligheten av att sjöfolket vid olycksfall, som vore att hänföra till krigsrisk, tillförsäkrades högre ersättningsbelopp än de i olycksfallsförsäkringslagen bestämda. Ur principiell synpunkt och med utgångspunkt från grunderna för den sociallagstiftning, vari olycksfallsförsäkringslagen utgjorde ett led, syntes det även föreligga starka skäl för att ej överlåta åt parterna att avtalsvis reglera storleken av de särskilda ersättningslopp, som borde utgå vid olycksfall till följd av krigsförhållanden, utan att genom lagstiftning fastställa minimiersättningar, som därvid borde ifrågakomma.

Beträffande tillämpligheten av en lag om krigsförsäkring må omnämnas, att enligt avtalet mellan redareföreningen och befälssammanslutningarna avtalet gäller vid fart på spanska hamnar under pågående inbördeskrig i Spanien. I avtalet mellan redareföreningen och manskapsorga-

nisationerna har föreskrivits, att avtalet gäller under pågående inbördeskrig i Spanien vid fart inom ett noga angivet område, innefattande samtliga delar av spansk kust.

I de föreliggande framställningarna har anförts, att en lag om krigsförsäkring — även om den i större eller mindre utsträckning grundades på föreskrifterna i de avtal, som ingåtts mellan redareföreningen och de ombordanställdas organisationer i fråga om sjöfart å Spanien — icke borde gälla allenast under det nu pågående spanska inbördeskriget utan även träda i tillämpning, då förhållandena eljest kunde föranleda därtill.

Riksförsäkringsanstalten har anslutit sig till denna uppfattning samt framhållit, att lagen därför syntes böra innefatta bemyndigande för Kungl. Maj:t att bestämma, under vilka tider och för vilka farvatten lagen skulle gälla (punkt 8 i grunderna).

Kommerskollegium har anfört, att det syntes ändamålsenligt, att en laglig reglering av högre olycksfallsersättningar vid krig skedde med sikte icke endast å det just nu aktuella läget utan å varje liknande situation, som kunde uppstå i framtiden, och därvid jämväl på det läge, som kunde uppkomma vid en krigskonflikt av större omfattning. Det torde böra ankomma på Konungen att förordna, när krigsrisk skulle anses föreligga. Vidare borde Konungen — eller eventuellt den myndighet Konungen förordnade — äga meddela föreskrifter rörande vilka områden, som berördes av krigsrisk.

I 7 § i lagutkastet hade upptagits följande stadgande: »Konungen äger bestämma, inom vilket område och under vilken tid stadgandena i denna lag skola tillämpas.»

I förevarande sammanhang må vidare omnämnas, att såväl *riksförsäkringsanstalten* som *kommerskollegium* påpekat, att — i likhet med vad som skedde under världskriget — undantag borde göras för olycksfall, som försakades därav, att Sverige råkat i krig.

I fråga om sättet för anordnandet av obligatorisk olycksfallsförsäkring för krigsrisk hava både *kommerskollegium* och *riksförsäkringsanstalten* förklarat, att en sådan försäkring borde utformas i nära anslutning till gällande olycksfallsförsäkringslag.

Kommerskollegium har framhållit, att lagstiftningen lagtekniskt kunde genomföras antingen i form av en särskild tilläggslag till olycksfallsförsäkringslagen eller genom att i 6, 7 och 9 §§ av sistnämnda lag infördes tillägg, avseende de högre ersättningsbelopp, vilka i de olika fallen skulle bli gällande vid olycksfall, som direkt hade samband med de av krigstillstånd eller därmed jämförliga förhållanden förorsakade särskilda riskerna.

Riksförsäkringsanstalten har yttrat, att det kunde ifrågasättas, om det icke vore lämpligt att inarbeta erforderliga bestämmelser rörande krigsförsäkring i gällande olycksfallsförsäkringslag. Då det emellertid vore fråga om bestämmelser, som skulle gälla endast under den tid och inom de områden, som Kungl. Maj:t för varje fall, då förhållandena därtill kunde föran-

leda, skulle angiva, syntes bestämmelserna av praktiska skäl lämpligen böra sammanföras i en särskild författning.

Departementschefen.

Då krig pågår eller krigsfara är för handen, äro med sjötrafik till områden, som därav beröras, förenade betydligt större risker för de sjöfarande till liv och lem än under fredliga förhållanden. Det är ett rimligt krav, att de sjömän, vilka med de större riskerna för ögonen giva sig ut till sjöss, som kompensation därför tillförsäkras högre ersättningar vid inträffat olycksfall än de, som under vanliga förhållanden utgå.

Ombord å fartyg tjänstgörande personer äro enligt bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag obligatoriskt försäkrade för skada till följd av olycksfall i arbetet. Allmängiltiga lagbestämmelser om förhöjd ersättning vid olycksfall, förorsakade av krigsförhållanden, saknas däremot för närvarande i vårt land. Avtalsvis ha emellertid — genom överenskommelser mellan Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer — för ett enstaka fall, det nu pågående spanska inbördeskriget, bestämts sådana förhöjda ersättningar. De skola utgå vid olycksfall, som förorsakats av krigshändelser vid fart inom områden, som beröras av nämnda krig.

De sjömän, som begiva sig ut till av krig berörda områden, synas emellertid med visst fog kunna räkna med att samhället självt tillser, att, om en olycka skulle inträffa, skälig högre ersättning under alla förhållanden är dem tillförsäkrad. Häremot kan visserligen invändas, att samhället icke annat än i undantagsfall bör för en särskild grupp arbetare giva bestämmelser om olycksfallsersättning, vilka avvika från de i den allmänna olycksfallsförsäkringslagen meddelade. Ett sådant undantagsförhållande synes mig emellertid föreligga beträffande nu ifrågavarande slags arbetare, vilka fullgöra sina tjänsteåligganden i farvatten, som på grund av krig eller krigsfara äro för sjöfarten osäkra. Det är nämligen ett samhällsintresse av stor vikt, att samfärdseln över haven till och från vårt land under alla förhållanden upprätthålles i så stor utsträckning som möjligt. I våra grannländer Danmark och Norge hava också nyligen lagbestämmelser antagits, enligt vilka vissa högre ersättningsbelopp utgå till sjömän vid olycksfall i arbete, som förorsakas av krigshändelser. Med hänsyn till det anförda har jag ansett mig böra föreslå införande i svensk rätt av lagbestämmelser angående obligatorisk krigsförsäkring för olycksfall i arbete av ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Det synes mig lämpligt, att — liksom i Danmark och Norge — den nya lagstiftningen icke inskränkes till att avse allenast det nu förevarande krigsförhållandet utan erhåller allmängiltig karaktär. En sådan omfattning av lagstiftningen har jämväl föreslagits i de i ärendet ingivna skrivelserna samt har tillstyrkts av hörda myndigheter. Undantag torde dock böra göras i fråga om skada, som kan uppkomma därav att vårt land råkat i krig.

Beträffande sättet för anordnandet av obligatorisk olycksfallsförsäkring för krigsrisk säger det sig självt, att reglerna härom böra utformas i nära

anslutning till allmänna olycksfallsförsäkringslagen. Den nya lagstiftningen kan därvid genomföras antingen i form av särskild lag, upptagande vissa speciella bestämmelser men i övrigt hänvisande till 1916 års lag, eller på sådant sätt, att till vissa paragrafer i sistnämnda lag göras tillägg, som innehålla nyss omnämnda speciella bestämmelser. Vid valet mellan dessa två alternativ har det först angivna syntts mig lämpligast, varför jag låtit utarbeta förslag till särskild lag i ämnet.

I enlighet med vad i ärendet föreslagits synes den nya lagen böra erhålla karaktär av fullmaktslag. Enligt densamma bör sålunda Konungen äga bestämma inom vilket område och under vilken tid olycksfall skall inträffa för att stadgandena i lagen skola tillämpas. Bestämmelser med nu angivet innehåll, vilka i lagutkastet upptagits i 7 §, hava överflyttats till 1 §.

Specialmotivering.

1 §.

Beträffande frågan vilken eller vilka försäkringsinrättningar, som skola meddela krigsförsäkring, har *kommerskollegium* anfört, att det förefölle såsom ur alla synpunkter mest ändamålsenligt, att bestämmelserna om krigsförsäkringens organisation så nära som möjligt anslöte sig till vad som därutinnan gällde i 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Försäkringen skulle alltså i princip meddelas av riksförsäkringsanstalten eller i 4 § olycksfallsförsäkringslagen avsett ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag. Ytterst skulle som en följd härav även beträffande krigsriskförsäkringar för olycksfall i arbete riksförsäkringsanstalten kunna bli ansvarig för försäkringens genomförande. Detta uteslöte emellertid icke, att den anordning, som 11 och 15 §§ olycksfallsförsäkringslagen förutsatte och som anlåtats i fråga om de nu aktuella, speciella försäkringsfall, vilka hade samband med inbördeskriget i Spanien och de därmed sammanhängande osäkra förhållandena i angränsande farvatten, alltjämt i praktiken komme i tillämpning, d. v. s. att under vissa angivna förutsättningar även andra än i 4 § i lagen avsedda enskilda företag övertog det av lagen reglerade ansvaret för olika försäkringsfall; något som redan nu kunde ske även i fall, som vore förbundna med krigsrisk. Utan tvivel kunde också praktiska skäl tala för att även den ifrågavarande enskilda försäkringsverksamheten bereddes tillfälle att omhänderväsa den särskilda försäkring, som betingades av en föreliggande krigsrisk.

Riksförsäkringsanstalten, vilken som förut nämnts vid sitt utlåtande i ärendet fogat ett förslag till grunder för särskilda bestämmelser i ämnet, har i dess punkt 3 föreslagit, att försäkringen skulle äga rum i den försäkringsinrättning, i vilken arbetsgivare hade sina arbetare försäkrade enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Anstalten har härutinnan anfört:

För vinnande av trygghet att en effektiv krigsförsäkring alltid förefunnes vore det oundgängligt, att försäkringen grundades på försäkringsplikt för de ombord anställdas arbetsgivare. Om krigsförsäkringen ordnades i nära an-

slutning till den obligatoriska olycksfallsförsäkringen, låte det sig utan svårighet göra att ge krigsförsäkringen obligatorisk karaktär, då ju olycksfallsförsäkringens kontrollorganisation kunde utnyttjas även för krigsförsäkringen och något särskilt nytt kontrollorgan därför icke behövde inrättas. Försäkringen skulle alltså utan vidare gälla i den försäkringsinrättning, i vilken arbetsgivaren hade sina arbetare försäkrade enligt olycksfallsförsäkringslagen. Självfallet skulle försäkringsinrättningen hava befogenhet att föreskriva erläggandet av den särskilda tilläggspremie, som föranleddes av krigsförsäkringen. Möjligen förekommande tvister mellan försäkringsinrättning och arbetsgivare om tilläggspremies storlek finge avgöras av försäkringsrådet. Det finge framhållas, att vid fart på spanska hamnar såväl riksförsäkringsanstalten som ömsesidiga socialförsäkringsbolag redan nu i förekommande fall, med tillämpning av bestämmelserna i 15 § olycksfallsförsäkringslagen, påförde särskilda tilläggspremier, som avsåge de enligt samma lag utgående ersättningarna vid olycksfall på grund av krigsförhållandena.

Något hinder att ålägga de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen att övertaga den utvidgade ersättningskyldighet, varom här vore fråga, torde icke förefinnas. Om krigsförsäkringen anordnades såsom en utbyggnad av den sociala olycksfallsförsäkringen, torde det fastmer få anses naturligt, att den sociala olycksfallsförsäkringens bärare finge åtaga sig uppgiften att handhava jämväl denna utbyggnad. Möjligheten att genom återförsäkring till viss del avlasta även risker av den art, varom här vore fråga, torde kunna förutsättas stå öppen för de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen.

Såväl under världskriget som under nuvarande förhållanden hade vissa försäkringsbolag antingen vart och ett för sig eller genom en av flera bolag bildad sammanslutning övertagit försäkringar motsvarande de utöver ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen utgående ersättningsbeloppen. Även om i samband med införande av obligatorisk krigsförsäkring de sociala olycksfallsförsäkringsinrättningarna skulle åläggas att övertaga utgivandet av även de högre ersättningsbeloppen, bleve de privata olycksfallsförsäkringsbolagen likväl ej avskurna från möjligheten att meddela försäkringar med motsvarande ersättningsförmåner. Med tillämpning av bestämmelserna i 11 och 15 §§ olycksfallsförsäkringslagen kunde nämligen — om dessa bestämmelser bleve gällande även för den ifrågasatta krigsförsäkringen — arbetsgivare, som tagit sådan försäkring i ett privat olycksfallsförsäkringsbolag, erhålla befrielse från eller nedsättning i försäkringsavgiften till den försäkringsinrättning, där den obligatoriska försäkringen vore gällande. Ersättningarna bestämdes då av sistnämnda försäkringsinsättning eller i sista hand av försäkringsrådet, men utgaves helt eller delvis av det privata försäkringsbolaget. För socialförsäkringsinrättningens besvär utginge förvaltningsbidrag i vanlig ordning.

Angående spörsmålet vilka risker, som skola försäkras genom krigsförsäkringen, må erinras därom, att båda de i ärendet företedda avtalen föreskriva, att ersättning enligt avtalens bestämmelser skall utgå, om olycksfallet direkt förorsakats genom beskjutning, bomber, minor och torpeder, även då de äro kringdrivande, kapning, beslagläggning, embargo, uppbringning, kollision med krigsfartyg eller genom andra åtgärder av de i Spanien stridande parterna eller genom sjöolyckor på grund av sjömärkens eller fyrskepps indragning eller förändring samt släckning av fyrrar inom de av inbördeskriget berörda områdena.

Riksförsäkringsanstalten har, under punkt 2 i grunderna, föreslagit, att en

uppräknig — i överensstämmelse med innehållet i avtalen — skall göras av de omständigheter, som skola föranleda olycksfallsersättning enligt krigsförsäkringsbestämmelserna. Härom har vidare anförts:

I de uppräktade avtalen bestämdes den ersättning, som under angivna förutsättningar skulle utgå, då olycksfallet föranlett försäkrad persons död eller medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan. Ersättningsrätten begränsades således icke uttryckligen till det fall, att olycksfallet inträffat i arbete. I fråga om olycksfall, som inträffade ombord å fartyg och som föranleddes av krigsförhållanden, torde någon tvekan icke kunna råda därom, att de vore olycksfall i arbete. Träffade olycksfallet däremot en försäkrad person under det denne, vid fartygets uppehåll i hamn inom krigsområdet, befunne sig i land i eget ärende, kunde tvekan uppstå, huruvida ett av krigsförhållandena föranlett olycksfall skulle anses hava inträffat i arbete eller icke. Sådana fall måste emellertid komma att bli mycket sällsynta och det torde därför icke vara av någon större praktisk betydelse om försäkringen begränsades till att avse endast olycksfall i arbete. Därest försäkringen gjordes obligatorisk, syntes det riksförsäkringsanstalten lämpligast att sådan begränsning skedde. Riksförsäkringsanstalten ville i detta sammanhang erinra om att några lagbestämmelser om särskild ersättning för krigsolycksfall icke finnes i fråga om arbetare, som arbetsgivare inom andra yrken än sjöfarten utsände till länder, där krigstillstånd rådde.

Kommerskollegium har påpekat, att olycksfall, som inträffade under resa inom krigsriskzonen av annan anledning än sådan, som särskilt angivits i avtalen, enligt desamma skulle ersättas enligt olycksfallsförsäkringslagens vanliga regler. En dylik begränsning syntes böra intagas även i lagbestämmelserna om krigsförsäkring.

I fråga om vilka personer, som skola bli försäkrade genom krigsförsäkringen, har *riksförsäkringsanstalten* yttrat:

Anstalten ville erinra därom, att gällande förordning om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, omfattade värnpliktiga och vissa vid försvarsväsendet fast anställda. I den mån personer tillhörande dessa eller andra personalgrupper tjänstgjorde ombord å svenskt krigsfartyg, syntes den föreslagna lagen icke böra vara tillämplig å dem. Försäkringen borde därför omfatta envar ombord å annat svenskt fartyg än krigsfartyg anställd person, å vilken 1916 års olycksfallsförsäkringslag vore tillämplig (punkt 1 i grunderna). Försäkringen skulle således icke begränsas till de medlemmar av olika organisationer, för vilka de avslutade avtalen gällde.

I den mån särskilda bestämmelser för krigsförsäkring icke meddelades i den nya lagen borde, enligt vad såväl *kommerskollegium* som *riksförsäkringsanstalten* anför, 1916 års olycksfallsförsäkringslags bestämmelser i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Riksförsäkringsanstalten har därvid tillagt, att det med hänsyn till den särskilda ordning, enligt vilken ersättningarna på grund av krigsförsäkringen skulle utgå, kunde ifrågasättas, huruvida bestämmelserna i 27 § olycksfallsförsäkringslagen borde gälla för krigsförsäkringen. Anstalten ansåge emellertid för sin del, att även nämnda paragraf i tillämpliga delar skulle vara gällande.

I det inom socialdepartementet upprättade *lagutkastet* hade 1 § följande lydelse:

Har å svenskt fartyg, med undantag av krigsfartyg, anställd person, som är försäkrad jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, till följd av någon i anledning av krig eller krigsfara vidtagen åtgärd drabbats av olycksfall i arbetet, skall, med tillämpning i övrigt av vad i nämnda lag stadgas, i fråga om sådant olycksfall följande särskilda bestämmelser gälla.

Försäkringsrådet har beträffande denna paragraf anfört:

Enligt utkastet skulle försäkringen omfatta å fartyg *anställd* person, som vore försäkrad jämlikt olycksfallsförsäkringslagen. Enligt försäkringsrådets praxis kunde emellertid nämnda lag vara tillämplig å vissa personer, exempelvis restauratörer eller restauratriser, som icke vore att anse såsom anställda ombord i den mening, som avses i 70 och 71 §§ sjömanslagen. Meningen torde väl i allt fall vara, att den föreslagna krigsförsäkringen skulle omfatta jämväl nyssnämnda personer.

Ordalagen i utkastet syntes närmast giva vid handen, att den föreslagna försäkringen endast skulle omfatta olycksfall i arbete. Enligt försäkringsrådets mening borde dock möjlighet beredas arbetsgivare att teckna försäkring för olycksfall utom arbetet; detta bland annat med hänsyn till att de till Sveriges redareförening anslutna arbetsgivarna enligt avtal med vederbörande arbetarorganisationer syntes skyldiga att täcka även risken för olycksfall utom arbetet. Därest denna ståndpunkt godkändes, torde till paragrafen behöva göras ett tillägg, avseende rätt för arbetsgivare, som tecknat frivillig försäkring för olycksfall utom arbete enligt 35 § olycksfallsförsäkringslagen, att taga sådan försäkring jämväl till de i förslaget angivna högre ersättningsarna.

För kongruensens skull syntes det i rubriken använda ordet »ombord» böra i paragrafen inskjutas mellan »Har» och »å».

Departementschefen.

Den nya lagstiftningen, som avser obligatorisk försäkring för olycksfall i visst slags arbete, bör enligt min mening, på sätt jag i det föregående antytt, så utformas, att vissa särskilda regler givas rörande högre ersättningar vid krigsförsäkring än de enligt allmänna olycksfallsförsäkringslagen utgående, samt att därutöver allenast föreskrives, att sistnämnda lags bestämmelser i övrigt utan undantag skola gälla. Vad nu anförts har direkt blivit utsagt i 1 §.

I 1 § hava emellertid därutöver vissa erforderliga stadganden av grundläggande natur intagits.

Redan i det föregående har omnämnts, att bestämmelser därom, att lagen skall hava karaktär av fullmaktslag, upptagits i förevarande paragraf.

Föreskrifter hava vidare lämnats rörande de personer, som skola vara försäkrade, nämligen alla å svenskt fartyg tjänstgörande personer, som enligt 1916 års lag äro försäkrade för skada till följd av olycksfall i arbetet. Undantag har dock, såsom riksförsäkringsanstalten föreslagit och den danska lagen stadgar, syntts böra göras i fråga om personer, som tjänstgöra ombord å krigsfartyg. Bestämmelse härom har emellertid överflyttats till 8 §. Ordet »anställd», som använts i lagutkastet, har utbyttits mot »tjänstgörande», enär avsikten givetvis är, att alla, som göra tjänst ombord under sådana omständigheter att de

omfattas av 1916 års lag, skola erhålla de i förevarande lag stadgade särskilda ersättningsarna.

Med tillämpning av allmänna olycksfallsförsäkringslagen skall försäkring enligt den nya lagen meddelas av riksförsäkringsanstalten och de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagen. Hinder kommer dock icke att föreligga för privata olycksfallsförsäkringsbolag att meddela krigsförsäkring, enär arbetsgivare, som tagit sådan försäkring i privat bolag, kan erhålla befrielse från eller nedsättning i avgiften till den försäkringsinrättning, där den obligatoriska försäkringen är gällande.

I de mellan Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer upprättade avtalen ha genom uppräknings angivits de sätt, på vilka olycksfall kunna förorsakas, för vilka ersättning enligt avtalen skall utgå. Riksförsäkringsanstalten har föreslagit, att samma uppräknings skall göras i lagen. Med hänsyn till svårigheten att erhålla en fullt uttömmande uppräknings och då anledning ej synes föreligga till antagande, att ett sammanfattande uttryck i lagtexten skulle komma att föranleda olägenheter vid tillämpningen, har jag ansett det vara lämpligt att giva ifrågavarande bestämmelser i 1 § det innehåll, att den ombord tjänstgörande skall hava drabbats av olycksfall i arbetet »till följd av krigsåtgärd». Därmed avses icke endast beskjutning, torpedering och liknande åtgärder utan jämväl utläggning av minor, indragning av sjömärken, släckning av fyrar o. dyl. Till krig är i förevarande sammanhang givetvis att hänföra även inbördeskrig. Det av mig förordade förfaringssättet har kommit till användning i de danska och norska lagarna i ämnet, vari stadgats om »Ulykkestilfælde som Følge af Krigsbegivenheder», respektive »krigsulykke».

I enlighet med vad försäkringsrådet anfört bör av arbetsgivare — jämlikt bestämmelserna i 35 § i 1916 års lag — tecknad frivillig försäkring för olycksfall utom arbetet kunna avse de enligt förevarande lag stadgade ersättningsbeloppen. Då möjlighet härtill icke lär föreligga enligt lagtexten sådan den utformats i lagutkastet, har bestämmelse härom upptagits såsom en ny paragraf (7 §).

2 §.

I de avtal, som ingåtts mellan redareföreningen, å ena, samt de ombordanställdas organisationer, å andra sidan, har föreskrivits, att vid beräkning av den årliga arbetsförtjänsten minimigränsen skall flyttas från 450 kronor till 2,900 kronor. Arbetsförtjänsten skall sålunda alltid anses uppgå till minst sistnämnda belopp. Maximigränsen, som för närvarande är 3,000 kronor, har höjts till 4,800 kronor.

Kommerskollegium har framhållit, att det visserligen skulle kunna ifrågasättas att åtminstone beträffande de ersättningsbelopp, som ställdes i relation till den enligt 9 § i 1916 års olycksfallsförsäkringslag enligt vissa grunder beräknade årliga arbetsförtjänsten, i överensstämmelse med det förfaringssätt, som anlåtats i den nyutfärdade norska lagen, överlåta fixerandet därav vid varje särskilt tillfälle åt Kungl. Maj:t. Kollegium hade emellertid icke fun-

de
Bil.
B
ank

nit tillräckliga skäl föreligga för en dylik anordning utan ville för sin del förordna, att ersättningsbeloppen fastställdes i själva lagen. Ersättningsgrunderna syntes därvid lämpligen böra fixeras i anslutning till vad som genom de föreliggande avtalen mellan de av frågan berörda parterna nu överenskommits. Vid sitt bedömande av ersättningsbeloppens lämpliga storlek hade kollegium för sin del jämväl beaktat de ersättningsbelopp, vilka genom förordningen den 1 juni 1923 fastställts att utgå av statsmedel för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.

Riksförsäkringsanstalten har förklarat, att den ansett sig icke behöva ingå i prövning av storleken av de ersättningar, vilka borde utgå vid olycksfall, som förorsakades av krigsförhållanden. I punkt 4 av de av anstalten föreslagna grunderna hava upptagits bestämmelser om maximi- och minimibelopp i överensstämmelse med avtalens innehåll.

2 § i *lagutkastet* överensstämmer helt med motsvarande paragraf i föreliggande lagförslag.

Departementschefen.

I stället för de maximi- och minimibelopp i fråga om årlig arbetsförtjänst, vilka stadgats i 9 § fjärde stycket i 1916 års lag, skola vissa förhöjda belopp gälla, då sjukpenning eller livränta skall utgå på grund av olycksfall i arbete till följd av någon i anledning av krig eller krigsfara vidtagen åtgärd. Jag har ansett de belopp kunna godtagas, som därutinnan stadgats i avtalen mellan redareföreningen och de anställdas organisationer. Att märka är att de i 2 § i förevarande lagförslag stadgade maximi- och minimigränserna icke skola gälla vid bestämmandet av storleken å begravningshjälp jämlikt 7 § första stycket a) i 1916 års lag, vilken — såsom framgår av 5 § i det följande — skall avdragas från i sistnämnda paragraf stadgad särskild ersättning.

3 §.

Enligt 1916 års lag utgår, som förut nämnts, hel sjukpenning med högst 5 kronor 50 öre, vilket är fallet, om den årliga arbetsförtjänsten uppgår till eller överstiger 2,835 kronor.

I avtalen mellan redareföreningen och de ombordanställdas organisationer har föreskrivits, att, därest den årliga arbetsförtjänsten uppgår till högre belopp än 2,835 kronor, hel sjukpenning skall förhöjas på sådant sätt, att den motsvarar $\frac{1}{360}$ av två tredjedelar utav den högre årliga arbetsförtjänsten.

Riksförsäkringsanstalten har under punkt 5 i grunderna föreslagit, att ersättning på grund av krigsförsäkring skall bestämmas enligt de i lagen om försäkring för olycksfall i arbete angivna grunderna med iakttagande dels av bestämmelserna om ändrade maximi- och minimibelopp beträffande beräkandet av årsinkomsten, dels ock av vissa under a)—c) i punkt 5 upptagna föreskrifter. Under a) har på samma sätt som i 6 § i 1916 års lag närmare angivits sjukpenningens storlek — från och med 6 till och med 9

kronor med intervaller å 50 öre — vid olika inkomstbelopp. Liksom i 1916 års lag hava intervallerna i fråga om inkomstbeloppen upptagits till 270 kronor.

3 § i *lagutkastet* överensstämmer helt med motsvarande paragraf i föreliggande lagförslag.

Departementschefen.

I denna paragraf har i tabellform angivits storleken av sjukpenning vid olika inkomstbelopp.

Lägsta angivna inkomstbelopp har med hänsyn till bestämmelserna i 2 § upptagits till 2,900 kronor. Den övre inkomstgränsen för en sjukpenning av 5 kronor 50 öre — som enligt 1916 års lag utgår vid en årsinkomst av 2,835 kronor eller därutöver — har i tabellen i förevarande paragraf, med iakttagande av att intervallen beträffande inkomstbelopp enligt gällande lag är 270 kronor, bestämts till 3,105 kronor. I tabellen äro intervallerna i fråga om inkomstbelopp jämväl i övrigt 270 kronor. Beträffande sjukpenningens belopp äro intervallerna liksom i 1916 års lag 50 öre. Högsta sjukpenning, 9 kronor, utgår, då årsinkomsten uppgår till eller överstiger 4,725 kronor.

4 §.

Enligt de mellan redareföreningen och de ombordanställdas organisationer ingångna avtalen skola i anledning av olycksfall, utöver livränta, utgå vissa engångsbelopp, uppgående till lägst 5,000 och högst 9,000 kronor, om den skadade varit befälhavare, styrman eller maskinbefäl, samt eljest till 4,800 kronor.

På grundval av avtalens bestämmelser har *riksförsäkringsanstalten* — under punkten 5 b) i grunderna — föreslagit, att, om olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört för framtiden bestående förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, till befälhavare, styrman eller maskinbefäl skulle utgivas ett belopp motsvarande vid förlust av arbetsförmågan ett års lön, beräknad till tolv gånger den kontanta månadslön, som den skadade åtnjutit vid tiden för olycksfallet, dock lägst 5,000 och högst 9,000 kronor, och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarade mot nedsättningen, samt till övriga ombord anställda vid förlust av arbetsförmågan ett belopp av 4,800 kronor och vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarade mot nedsättningen.

I *lagutkastet* hade 4 § följande lydelse:

Har olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel, vilken förlust eller nedsättning kan antagas bliva för framtiden bestående, skall, utöver livränta, till den skadade utgivas vid förlust av arbetsförmågan, om den skadade var befälhavare, styrman eller maskinbefäl, ett belopp, motsvarande ett års lön, beräknad till tolv gånger den kontanta månadslön, som den skadade åtnjöt vid tiden för olycksfallet, dock lägst femtusen och högst niotusen kronor, och eljest ett belopp av fyratusenåtta-

hundra kronor samt vid nedsättning av arbetsförmågan det lägre belopp, som svarar mot nedsättningen.

Försäkringsrådet har i fråga om denna paragraf yttrat:

Med avseende å tidpunkten för bestämmandet av den invaliditetsgrad, som skulle ligga till grund för kapitalbeloppets storlek, finge till en början erinras om praxis vid invaliditetsbestämning enligt olycksfallsförsäkringslagen. Sedan det av olycksfallet föranledda sjukdomstillståndet upphört, tillerkände försäkringsinrättningen den skadade livränta eller, därest invaliditetsgraden ej uppginge till 10 procent, beslutade, att livränta icke skulle utgå. Med ett beslut av sistnämnda innebörd vore att jämställa det förhållandet, att till försäkringsinrättningen inkommit läkarintyg utvisande att den skadade vore återställd utan men. Livränta fastställdes i regel för viss bestämd tid, varefter omprövning av invaliditetsgraden företoges. Sedan tillståndet efter en eller flera livränteperioder syntes hava stabiliserat sig, beslutades en definitiv invaliditetsgrad, som ofta vore lägre än den som gällde för första livräntan. Skulle genom försämring eller förbättring väsentlig förändring inträda i tillståndet, kunde livräntan jämlikt 13 § olycksfallsförsäkringslagen höjas, sänkas eller indragas.

Därest, såsom meningen syntes vara, vid fastställandet av i utkastet avsett kapitalbelopp graden av nedsättning i arbetsförmågan skulle bedömas med hänsyn till tillståndet vid sjukdomens upphörande sådant detta kunde antagas bliva för framtiden bestående (d. v. s. ofta en lägre invaliditetsgrad än den, som bestämdes för livräntan), kunde exempelvis följande situation uppstå. Vid sjukdomstillståndets upphörande föreläge ingen nedsättning i arbetsförmågan. På grund därav kunde varken livränta eller kapital tillerkännas den skadade. Sedermera inträffade en väsentlig ej förutsedd försämring i tillståndet. Livränta kunde då tillerkännas den skadade, men frågan, om kapitalbelopp skulle utgivas, skulle bli beroende på huruvida reglerna om jämkning vore tillämpliga. Samma spörsmål döke upp, därest från början livränta bestämts och kapital utgivits samt efter längre eller kortare tid försämring inträdde. Enligt försäkringsrådets mening borde det tagas under övervägande, huruvida icke vid inträdande försämring av åtminstone mera betydande grad jämkning skulle få äga rum och kapital utgivas till belopp, motsvarande tillståndet.

Ifrågasätts kunde vidare, enligt rådets mening, huruvida skadad icke kunde medgivas rätt att i stället för kapitalbelopp utbekomma en årlig livränta. Då så gott som undantagslöst försäkringsinrättningen hade att till den skadade samtidigt utgiva livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen, syntes en dylik anordning icke förorsaka nämnvärda besvär för inrättningen. För den skadade skulle emellertid livränta i stället för kapital kunna vara att föredraga, bland annat med hänsyn till det större skyddet mot borgenärer. Därest en rätt av ovannämnda innebörd stadgades, torde emellertid med hänsyn till det för försäkringsinrättningen oförmånliga urval, som en dylik rätt med sannolikhet skulle medföra, livräntans årliga belopp böra fastställas enligt särskilda försäkringstekniska grunder.

Departementschefen.

Om olycksfall, som drabbat en ombord tjänstgörande person till följd av någon i anledning av krig eller krigsfara vidtagen åtgärd, medfört förlust eller nedsättning av dennes arbetsförmåga, skall livränta utgå, beräknad enligt bestämmelserna i 1916 års lag under iakttagande av vad i 2 § i den nu

föreslagna lagen stadgas. I övrigt äro — jämlikt 1 § i förevarande lag — i fråga om sådan livränta stadgandena i 1916 års lag, t. ex. i fråga om jämkning, tillämpliga.

Enligt 4 § skall utöver livränta utgå ett engångsbelopp. Bestämmelser om dylikt engångsbelopp, till sin karaktär väsentligen annorlunda beskaffat än livränta, finnas i de föreliggande avtalen. Motsvarighet härtill förekommer också i de danska och norska lagarna i ämnet. De regler rörande beloppets storlek, vilka föreslagits av riksförsäkringsanstalten och vilka i huvudsak överensstämman med de i avtalen upptagna, har jag ansett lämpliga. Då det här är fråga om utbetalning av ett engångsbelopp, lär det vara nödvändigt, att, så snart av olycksfallet förorsakad sjukdom upphört, ett avgörande träffas rörande storleken av nyssnämnda belopp. Ehuru vissa svårigheter därför torde komma att möta, synes vederbörande läkare böra avgiva utlåtande rörande spørsmålet huruvida förlust av arbetsförmåga eller nedsättning av densamma — i senare fallet jämväl graden av nedsättning — kan antagas bliva för framtiden bestående. För det fall att, sedan ersättning enligt denna paragraf blivit bestämd genom beslut av försäkringsinrättningen, den skadades tillstånd undergår väsentlig försämring i förhållande till vad som vid beslutets fattande antagits, synas emellertid reglerna om jämkning av ersättning böra tillämpas. Härav följer, att till den skadade skall utbetalas skillnaden mellan å ena sidan det ersättningsbelopp, som motsvarar den nya invaliditetsgraden, och å andra sidan det belopp, som redan utbetalats. Har nedsättningen i arbetsförmågan tidigare icke ansetts komma att uppgå till tio procent samt ersättning förty förklarats icke skola utgå, skall följaktligen hela det ersättningsbelopp, som motsvarar den nya invaliditetsgraden, utgivas. Återbetalning skall däremot givetvis icke ifrågakomma, i vilken grad den skadades tillstånd än förbättrats.

På grund av nu ifrågavarande ersättningsbeloppets karaktär av engångsersättning anser jag anledning icke föreligga att genom lagstadgande medgiva den skadade möjlighet till beloppets utbytande mot årlig livränta.

5 §.

Enligt avtalen skall, om olycksfall medfört döden, till de personer, som enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag äro berättigade till livräntor, i stället för den i 7 § första stycket a) nämnda lag stadgade begravningshjälpen utgivas engångsbelopp, till storleken lika med de belopp, som utöver livränta skola utgå till skadad person vid förlust av arbetsförmågan.

Riksförsäkringsanstalten har i sina grunder under punkt 5 c) föreslagit, att, om olycksfallet medfört den anställdes död, ett belopp skulle utgivas, motsvarande det under punkt 5 b) för förlust av arbetsförmågan stadgade beloppet, med avdrag av ett belopp, motsvarande nyss omförmälda begravningshjälp. Belopp, som i enlighet därmed utgaves, skulle tillfalla den avlidnes jämlikt 1916 års olycksfallsförsäkringslag till livränta berättigade efterlevande. Närmare bestämmelser syntes, därest flera efterlevande funnes, erfordras rörande beloppets fördelning dem emellan. Anstalten före-

slog, att beloppet skulle tillfalla, om änka eller änkling men ej barn (som ej fyllt sexton år) levde efter, änkan eller änklingen, om barn men ej änka eller änkling levde efter, barnen till lika fördelning dem emellan samt, om änka eller änkling och barn levde efter, änkan eller änklingen med hälften och barnen med hälften till lika fördelning dem emellan. — Om efterlevande, som sålunda angivits, ej funnes, skulle beloppet tillfalla den avlidnes barn, som fyllt sexton år, till lika fördelning dem emellan. Funnes ej heller sådana barn, skulle beloppet tillfalla den avlidnes fader eller moder eller, om båda levde, dem båda gemensamt, även om de ej varit för sitt uppehälle väsentligt beroende av den avlidnes arbete. — Med barn skulle likställas adoptivbarn och med föräldrar adoptivföräldrar.

5 § hade i *lagutkastet* följande lydelse:

Har olycksfallet medfört den anställdes död, skall, utöver livränta, till den avlidnes efterlevande utgivas ersättning med samma belopp, som enligt 4 § skall utgå vid förlust av arbetsförmågan, dock med avdrag av begravningshjälp, som utgives jämlikt 7 § första stycket a) lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Med efterlevande avses i denna paragraf allenast make, barn och adoptivbarn jämte deras avkomlingar samt föräldrar och adoptivföräldrar. Finnes ej annan efterlevande än make, tillfaller hela det enligt första stycket utgående beloppet maken. Finnas jämte make andra efterlevande, tillfaller halva beloppet maken. Belopp, som utgår till andra efterlevande än make, fördelas dem emellan såsom arvfallen egendom.

Försäkringsrådet har framhållit, att vad i fråga om 4 § anförts beträffande kapitalbeloppets utbytande mot livränta i viss mån ägde tillämpning jämväl å kapital, som utginge enligt 5 §.

Försäkringsrådet har vidare yttrat:

Meningen med stadgandet kunde vara antingen att kapital skulle utbetalas allenast därest döden inträffat i omedelbar anslutning till olycksfallet eller i allt fall under den första sjukdomstiden och den avlidne alltså icke blivit tillerkänd kapital enligt 4 §, eller att kapital skulle utgå oberoende av tidpunkten för dödsfallet. Under sistnämnda förutsättning och med antagande, att jämkning i kapitalbelopp, som utginge enligt 4 §, icke vore tillåten, kunde det inträffa, att de efterlevande komme i bättre ställning än den skadade. Om denne exempelvis efter sjukdomstillståndets upphörande icke blivit tillerkänd kapital men tillståndet sedermera försämrades, kunde han icke utbekomma kapital, under det att de efterlevande vid inträffat dödsfall vore berättigade till dylik ersättning. Detta resultat syntes icke tilltalande. Om åter jämningsrätt medgäves beträffande ersättning enligt 4 §, komme visserligen de efterlevande i åtnjutande av kapital enligt 5 § men även den skadade erhöles ersättning, motsvarande invaliditetstillståndet.

Av vad nyss sagts framginge, att, därest stadgandet borde tolkas så, att kapital till efterlevande skulle utgå även om dödsfallet inträffat efter första sjukdomstillståndets upphörande, det kunde inträffa, att kapital utbetalades både till den skadade och de efterlevande. För sådant fall torde i 5 § böra stadgas, att avdrag skulle ske med vad som tillerkänts i ersättning enligt 4 §.

Sista punkten i andra stycket syntes giva vid handen, att endast sådana efterlevande avsåges, som vore arvsberättigade. Med hänsyn till att detta i så

fall avveke från den eljest enligt olycksfallsförsäkringslagen gällande principen och att den i början av stycket förekommande uppräkningsberättigade efterlevande i och för sig innefattade jämväl icke arvsberättigade, syntes för undanröjande av tvekan ett förtydligande böra göras.

Enligt sista punkten skulle belopp, som utginge till andra efterlevande än make, fördelas dem emellan såsom arvfallen egendom. Rådet utginge från, att innebörden av stadgandet vore att allenast angiva fördelningsgrunden och att övriga bestämmelser om arv t. ex. reglerna om förskott på arv, avsägelse av arvsrätt och preskription av arv icke därjämte skulle vinna tillämpning.

Departementschefen.

Har den skadade avlidit, skola livräntor utgå jämlikt bestämmelserna i 1916 års lag under iakttagande av stadgandena i 2 § av den nu föreslagna lagen.

Utöver livränta skall emellertid jämväl i förevarande fall ett engångsbelopp utbetalas.

En bestämmelse — i överensstämmelse med vad de föreliggande avtalen stadga — att engångsbelopp enligt förevarande paragraf skall tillfalla de personer, som enligt 1916 års lag äro berättigade till livränta, anser jag icke tillfredsställande. Om den avlidne efterlämnade t. ex. två barn i åldern 15 och 16 år, skulle det yngre barnet erhålla livränta för tiden tills det uppnått 16 års ålder samt därutöver hela engångsbeloppet, under det att det sexton-åriga barnet icke skulle erhålla någonting. Ej heller riksförsäkringsanstaltens förslag anser jag mig kunna godtaga. Enligt min mening bör beloppet tillfalla den avlidnes närmaste efterlevande, till vilka jag räknar make, barn, som äger rätt till arv efter den avlidne, och adoptivbarn jämte deras avkomlingar samt föräldrar och adoptivföräldrar. Om annan efterlevande av nyssnämnda kategorier än make ej finnes, skall beloppet tillfalla maken. Finnas andra efterlevande, synes mig maken böra erhålla halva beloppet. Mellan övriga efterlevande bör enligt min mening fördelning ske enligt vanliga arvsregler. Då med efterlevande icke avses andra än i det föregående särskilt uppräknade, få syskon icke någon del i belopp, varom här är fråga. På sätt försäkringsrådet antagit, avses med bestämmelsen om att fördelning skall ske enligt arvsregler allenast att angiva fördelningsgrunden. Ett förtydligande härutinnan av lagtexten har vidtagits.

Därest engångsbelopp, som avses i 5 §, skall utgå, synes begravningshjälp, som skall utgivas jämlikt 7 § första stycket a) lagen om försäkring för olycksfall i arbete, icke samtidigt böra ifrågakomma. I anledning härav har, oaktat de till begravningshjälp och engångsersättning berättigade personkategorierna icke äro fullständigt desamma, stadgats, att från engångsbelopp enligt 5 § i förevarande lag skall avdragas sådan begravningshjälp.

Enär engångsbelopp, varom nu är fråga, synes böra utgå i varje fall, då orsakssammanhang föreligger mellan olycksfallet och döden och sålunda oberoende av tidpunkten för dödsfallet, samt engångsersättning jämlikt 4 § under mellantiden kan hava utbetalats, synes vidare — på sätt försäkrings-

rådet framhållit — föreskrift böra meddelas, att i sådant fall avdrag från ersättning enligt 5 § skall ske med ersättningsbelopp, som utgått enligt 4 §.

6 §.

I huvudsaklig överensstämmelse med av riksförsäkringsanstalten framlagt förslag — punkten 9 i grunderna — hade 8 § i *lagutkastet* erhållit följande lydelse:

Har Konungen förordnat, att stadgandena i denna lag under viss tid skola tillämpas, är arbetsgivare, oaktat försäkringsavgift för hos honom anställda enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete tidigare blivit för nämnda tid genom avtal eller eljest bestämd, pliktig att till försäkringsinrättningen erlægga det tillägg till försäkringsavgiften, som må föranledas av tillämpningen av denna lag.

Försäkringsrådet har anfört, att det vore tveksamt, huruvida försäkringsinrättning ägde att med bindande verkan ingå avtal om storleken av försäkringsavgift. Med hänsyn därtill och då uttrycket »genom avtal eller eljest» syntes obehövt, torde detsamma kunna uteslutas.

Departementschefen.

Enär försäkringsavgift enligt 1916 års lag redan tidigare kan hava blivit bestämd för tid, beträffande vilken sedermera förordnande meddelas, att stadgandena i förevarande lag under densamma skola tillämpas, synes en bestämmelse böra upptagas i sistnämnda lag angående skyldighet för arbetsgivare att erlægga det tillägg till försäkringsavgiften, som betingas därav. — Formell jämkning av texten har ur förenklingssynpunkt vidtagits.

7 §.

Motivering till stadgandet i denna paragraf återfinnes under 1 §.

8 §.

Såväl *riksförsäkringsanstalten* som *kommerskollegium* hava framhållit, att — i likhet med vad som stadgades beträffande krigsförsäkring under världskriget — undantag beträffande den föreslagna lagstiftningens tillämplighet borde göras i fråga om krig, vari Sverige råkat.

6 § i *lagutkastet* hade följande lydelse: »Bestämmelserna i denna lag äga icke tillämpning i fråga om skada, som kan uppkomma därav, att Sverige råkar i krig.»

Departementschefen.

Redan i den allmänna motiveringen har jag anfört, att nu ifrågavarande lags bestämmelser icke böra vara tillämpliga beträffande skada, som kan uppkomma därav att vårt land råkat i krig. Ett undantagsstadgande härom har upptagits i förevarande paragraf. Däri har jämväl, såsom i det föregående anförts, intagits stadgande därom, att bestämmelserna i lagen ej avse personer, som tjänstgöra ombord å krigsfartyg.

Rubrik och ikraftträdelsebestämmelser.

Riksförsäkringsanstalten har framhållit, att det torde kunna ifrågasättas, om ej lagen med hänsyn till rådande osäkerhet om de vid olika tider erforderliga bestämmelsernas innehåll borde givas en till tiden begränsad giltighet, exempelvis under tre år.

I *lagutkastet* hade som rubrik föreslagits »lag angående krigsförsäkring för olycksfall i arbete av ombord å fartyg anställda». Lagen föreslogs skola bli definitivt samt träda i kraft omedelbart.

Departementschefen.

Lagens rubrik har, med jämkning av förslaget i lagutkastet, i departementsförslaget formulerats i överensstämmelse med vad som under 1 § anförts rörande de personer, å vilka lagen skall äga tillämpning, varjämte viss förkortning vidtagits.

Anledning att giva lagen en till tiden begränsad giltighet — exempelvis tre år — anser jag icke föreligga.

Förslag till ändring av 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete föranledd av förslaget till lag om krigsförsäkring.

I 35 § tredje stycket i 1916 års olycksfallsförsäkringslag föreskrives, på sätt förut nämnts, såsom huvudregel, att avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i lagen stadgas ej må avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag, som avses i lagens 4 §. Från denna bestämmelse stadgas emellertid det undantaget, att riksförsäkringsanstalten, enligt vad där- om särskilt är stadgat, må sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap och om livförsäkring i samband med egnahemslån samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare ävensom, enligt Konungens bestämmande, övertaga utgivande av livränta, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten.

Det tredje stycket i 35 § tillades av riksdagen vid lagens tillkomst år 1916 på förslag av särskilda utskottet, som (i utlåtande nr 1) yttrade, bland annat:

Utskottet ansåge, att i lagtexten borde införas uttryckliga bestämmelser rörande samtliga de fall, i vilka riksförsäkringsanstalten eller arbetsgivarebolag skulle äga att meddela annan försäkring av arbetare än den i lagen obligatoriskt stadgade. Det syntes nämligen utskottet angeläget, att berörda försäkringsinrättnings verksamhet i förevarande hänseende genom lagens bestämmelser noga begränsades, så att den ej finge sträcka sig utöver socialförsäkringens ändamål samt ej heller göra allt för stort intrång å de privata olycksfallsförsäkringsanstaltens verksamhetsområde.

Kommerskollegium har framhållit, att, om lagstiftning rörande krigsförsäkring genomfördes i form av en särskild tilläggslag till olycksfallsförsäkringslagen, i den sistnämnda lagen borde intagas en erinran om den särskilda lagstiftningen.

Riksförsäkringsanstalten har anfört, att för att anstalten och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagen skulle kunna övertaga försäkring med rätt till särskilda ersättningsbelopp enligt den föreslagna nya lagstiftningen ändring av tredje stycket i 35 § olycksfallsförsäkringslagen vore erforderlig.

I *utkastet* till lag angående ändrad lydelse av 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete hade början av tredje stycket i berörda paragraf givits följande ändrade lydelse:

»Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än i denna lag stadgas må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller bolag, som i 4 § avses, dock att utan hinder härav dels försäkringsinrättning, som nyss nämnts, må, enligt vad därom särskilt är stadgat, meddela krigsförsäkring för olycksfall i arbete av ombord å fartyg anställda, dels ock riksförsäkringsanstalten må, enligt vad därom särskilt är stadgat, sluta avtal om livränta . . .»

Såsom i det föregående nämnts hava *försäkringsrådet* och *försäkringsinspektionen* lämnat utkastet utan erinran. *De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening* har förklarat, att det syntes föreningen vara lämpligt, att ordet »må» i bestämmelsen »dock att utan hinder härav dels försäkringsinrättning, som nyss nämnts, må, enligt vad därom särskilt är stadgat meddela krigsförsäkring för olycksfall i arbete av ombord å fartyg anställda» måtte utbytas mot annat uttryck, exempelvis »har att», varigenom tydligare framginge, att vederbörande försäkringsinrättning skulle vara skyldig att meddela ifrågavarande försäkring.

Departementschefen.

Enär i tredje stycket av 35 § allmänna olycksfallsförsäkringslagen särskilt angivits förefintliga undantag från en däri uttalad huvudregel, att avtal om annan försäkring eller försäkring till lägre ersättningsbelopp än i nämnda lag stadgas ej får avslutas av riksförsäkringsanstalten eller i lagens 4 § omnämnt bolag, synes i nämnda stycke erinran böra göras därom, att försäkring får äga rum jämlikt den nu föreslagna lagen angående krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer. Användningen i förevarande sammanhang av ordet »må», varemot erinran gjorts av de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, synes mig stå i överensstämmelse med eljest i lagen tillämpat språkbruk, varför jag ej finner skäl föreligga att därutinnan vidtaga någon ändring. Härav föranledes givetvis icke någon rubbning av den i 1 § av förslaget till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer upptagna regeln, att arbetare, som är försäkrad hos riksförsäkringsanstalten eller i 4 § olycksfallsförsäkringslagen avsett bolag för skada till följd av olycksfall i arbete, automatiskt är försäkrad jämväl enligt bestämmelserna i krigsförsäkringslagen.

Viss formell jämkning av lagutkastet har vidtagits.

Förslag till ändring av 35 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete, föranledd av riksförsäkringsanstaltens skrivelse den 5 april 1937.

Gällande bestämmelser och deras tillkomst.

För innehållet i 35 § tredje stycket olycksfallsförsäkringslagen har redogörelse lämnats i det föregående.

I fjärde och femte styckena av samma paragrafer stadgas följande:

Vad i 234 och 237 §§ i lagen den 25 maj 1917 (nr 257) om försäkringsrörelse sägs om inländskt försäkringsbolag skall, där Konungen för visst fall så bestämmer, i fråga om övertagande av försäkringar av livräntor enligt lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete och denna lag i tillämpliga delar gälla jämväl riksförsäkringsanstalten, och skall administrationsbo, som i 231 § i lagen om försäkringsrörelse omfattas, omfatta jämväl livräntor, som varda fastställda under administrationstiden, i följd varav fordringsrätt, varom i sista stycket av sistnämnda paragraf sägs, skall omfatta jämväl kapitalvärdet av sådana livräntor, ökat med en tjugondel av samma värde.

Har anstalten i enlighet med vad nu sagts övertagit ansvaret för utgivande av livränta, skall anstalten inträda i samtliga de rättigheter och skyldigheter, som i avseende å ersättnings bestämmande och utgivande i förhållande till livräntetagaren tillkommit det bolag, från vilket försäkringen av livräntan övertagits.

Bestämmelsen i 35 § tredje stycket att riksförsäkringsanstalten, enligt Konungens bestämmande, äger övertaga utgivande av livränta, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten, tillkom år 1922.

I skrivelse den 29 januari 1921 med förslag till ändringar i olycksfallsförsäkringslagen hade den s. k. socialförsäkringskommittén anfört, bland annat:

Då det vore av vikt att särskilt arbetsgivare, som stode s. k. självrisk, och i vissa fall även ömsesidigt i lagen avsett bolag finge å riksförsäkringsanstalten mot inbetalande av erforderligt belopp för en gång kunna överlåta dem åliggande livräntor, hade i sista [tredje] stycket av 35 § införts en bestämmelse, enligt vilken riksförsäkringsanstalten, efter Konungens bestämmande, skulle äga sluta avtal om övertagande av livränta, som på grund av olycksfall skulle utgivas av annan än anstalten. Med denna allmänna formulering bleve det även möjligt för anstalten att kunna övertaga utgivande av livräntor, som utginge på grund av beslut av krigsförsäkringskommisionen m. m.

I propositionen (nr 39) i ämnet vid 1922 års riksdag anförde föredragande departementschefen, statsrådet Lindqvist, bland annat:

Mot kommitténs förslag i nu ifrågavarande avseende syntes ej några betänkligheter möta. Vad beträffade livräntor, som skulle utgivas av arbetsgivare, vilka med stöd av 11 och 15 §§ i lagen stode s. k. självrisk, syntes det synnerligen lämpligt, att sådana arbetsgivare bereddes möjlighet att i riksförsäkringsanstalten inköpa dylika livräntor. Därvid finge erinras, att enligt 1901 års lag om ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete

dylik rätt tillkom varje arbetsgivare med avseende å livränta, som skulle av honom utgivas. Även ömsesidigt bolag, som i 4 § omförmäles, syntes böra tillerkännas sådan möjlighet. Slutligen erinrades därom, att krigsförsäkringskommissionen väckt förslag om att livräntor, som det ålåg kommissionen att utgiva, skulle få överlätas på riksförsäkringsanstalten. Det syntes emellertid ej vare sig lämpligt eller behöfligt att i lagen angiva alla de fall, då ett sådant inköp av livräntor skulle få äga rum.

Med hänsyn härtill föreslogs den allmänna formulering av lagtexten, som förefinnes i nu gällande lag.

Propositionens förslag härutinnan godkändes av riksdagen.

Bestämmelserna i 35 § fjärde och femte styckena tillkommo år 1926. I den proposition (nr 109), varigenom vid nämnda års riksdag förslag framlades om inrättande av en ny riksförsäkringsanstalt med monopolrätt å social olycksfallsförsäkring, anförde jag i egenskap av föredragande departementschef, bland annat, att sådana åtgärder vore avsedda att vidtagas, att de ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolagen, därest de så önskade, skulle kunna å den nya riksförsäkringsanstalten överlåta hela sin verksamhet. De åtgärder, som i sådant hänseende syntes erforderliga, bestode i vissa tillägg till bestämmelserna i lagen om försäkringsrörelse. För att en överlåtelse till riksförsäkringsanstalten av ett ömsesidigt bolags livränteförsäkringsverksamhet skulle kunna komma till stånd erfordrades bestämmelse om att riksförsäkringsanstalten i fråga om rätten att övertaga rörelse skulle likställas med inländskt försäkringsbolag. Erforderliga bestämmelser i sistnämnda hänseende upptogos i 35 § — bestående av två stycken — i det i propositionen framlagda förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete.

I 34 § i samma förslag stadgades, att den nya riksförsäkringsanstalten skulle övertaga den förutvarande anstaltens verksamhet.

Förslaget innehöll vidare en 36 § av följande lydelse:

»Riksförsäkringsanstalten äger jämväl annorledes än i 34 och 35 §§ avses med Konungens begivande övertaga bestämmande och utgivande av ersättning som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten.»

I fråga om den föreslagna 36 § anförde jag:

Beträffande övertagande från ömsesidigt bolag av skyldigheten att bestämma och utgiva annan ersättning på grund av olycksfall än livräntor, d. v. s. sjukpenning, läkarvård m. m., torde icke behöva meddelas andra bestämmelser än sådana som möjliggjorde för riksförsäkringsanstalten att utöva jämväl den verksamhet, som ett sådant övertagande innebure. I de arbetsgivares intresse, vilka hade försäkringar i anstalten, torde emellertid därvid böra fästas det villkor, att dylikt övertagande finge ske allenast med Kungl. Maj:ts begivande, därvid givetvis Kungl. Maj:t ägde föreskriva de villkor som ansåges böra gälla för övertagandet. Den härutinnan föreslagna bestämmelsen möjliggjorde även för anstalten, bland annat, att från arbetsgivare, som enligt 1916 års lag stått självrisk, övertaga skyldigheten att utgiva livräntor enligt samma lag.

På förslag av andra särskilda utskottet (utlåtande nr 1) avslog riksdagen Kungl. Maj:ts förslag i vad det avsåg omorganisation av den sociala olycks-

fallsförsäkringen, men ansåg hinder icke möta att vidtaga vissa ändringar i olycksfallsförsäkringslagens materiella bestämmelser, som icke sammanhängande med organisationsfrågan.

Utskottet anförde under 35 §, bland annat:

Efter förslag av socialförsäkringskommittén vidtogs år 1922 en sådan ändring av förevarande lagrum, att riksförsäkringsanstalten skulle äga att enligt Konungens bestämmande övertaga utgivande av livränta, som på grund av olycksfall skulle utgivas av annan än anstalten. Såsom motiv för ändringen anförde kommittén bland annat, att det vore av vikt att i vissa fall i lagen avsett ömsesidigt bolag kunde mot inbetalande av erforderligt belopp för en gång i riksförsäkringsanstalten överlåta livränta, som bolaget hade att utgiva. Detta skäl upptogs jämväl av dåvarande departementschefen i dennes anförande till den proposition, varmed ändringsförslaget framlades för riksdagen.

Behov av möjlighet till sådan överlåtelse yppade sig framför allt, då i lagen avsett bolag trätt i likvidation. Emellertid syntes, på grund av bestämmelse i 234 § i gällande lag om försäkringsrörelse, i dylikt fall en överlåtelse av bolaget åliggande livräntor å riksförsäkringsanstalten lagligen icke kunna äga rum, och det kunde möjligen sättas i fråga, huruvida, med hänsyn till stadgandena i 237 § nyssnämnda lag, bolag kunde före likvidation göra en dylik överlåtelse å riksförsäkringsanstalten. Kungl. Maj:t hade i 35 § i förslaget till lag om försäkring för olycksfall i arbete upptagit bestämmelser, ägnade att möjliggöra en dylik överlåtelse å den föreslagna riksförsäkringsanstalten, vilka bestämmelser syntes lämpliga att intagas såsom tillägg till 35 § i gällande lag i ändamål att möjliggöra överlåtelse å den nuvarande riksförsäkringsanstalten av i olycksfallsförsäkringslagen avsett bolags livränteförsäkringar. Emellertid syntes såsom förutsättning för att riksförsäkringsanstalten skulle äga i föreslagen ordning övertaga livränteförsäkring böra stadgas, att Kungl. Maj:t i varje särskilt fall samtyckt därtill.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna 35 § fogades såsom fjärde och femte stycken till gällande 35 §. Bestämmelserna i den av Kungl. Maj:t föreslagna 36 § upptogos däremot icke av riksdagen.

Riksförsäkringsanstaltens skrivelse den 5 april 1937.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 april 1937 har *riksförsäkringsanstalten* anför, bland annat:

Sedan Kungl. Maj:t den 4 mars 1932 med stöd av 35 § fjärde stycket i lagen om försäkring för olycksfall i arbete därtill lämnat medgivande, hade riksförsäkringsanstalten den 13 maj 1932 ingått avtal med försäkringsinspektionen i egenskap av förvaltare av Olycksfallsförsäkringsbolaget Sleipners, ömsesidigt, administrationsbo och med nämnda bolags likvidatorer, om övertagande räknat från och med den 1 januari 1932 av det bolaget enligt 1901 års lag angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete och 1916 års olycksfallsförsäkringslag åvilande ansvaret för samtliga till administrationsboet sistnämnda dag hörande livräntor ävensom för sådana livräntor, som därefter enligt nämnda lagar beviljats eller komme att beviljas hos bolaget försäkrad person.

I skrivelse till anstalten den 9 januari 1936 hade bolagets likvidatorer

framställt förfrågan, huruvida och i så fall på vilka villkor riksförsäkringsanstalten vore villig att med likvidatorerna träffa avtal om övertagande för framtiden av bolagets förpliktelser att utgiva sjukpenning och läkarvård m. m., som kunde komma att åvila bolaget på grund av olycksfall, inträffat före bolagets trädande i likvidation och beträffande vilka livränta icke blivit eller komme att bli fastställd.

Riksförsäkringsanstalten funne för sin del starka skäl tala för, att anstalten, som redan övertagit bolaget åvilande skyldighet att utgiva livränta, jämväl övertog dess förpliktelser i övrigt enligt förutnämnda lagar.

Emellertid torde anstalten på grund av bestämmelserna i tredje stycket av 35 § olycksfallsförsäkringslagen vara förhindrad därtill.

Även i andra fall än det nu föreliggande torde det vara önskvärt att riksförsäkringsanstalten kunde övertaga ifrågavarande slag av förpliktelser, t. ex. då arbetsgivare, som stått självrisk, trädde i likvidation utan samband med konkurs.

Riksförsäkringsanstalten — som förklarar, att förevarande spörsmål i och för sig icke vore av så stor betydelse att det ensamt bort föranleda lagändring, men samtidigt uttalat, att, då fråga om ändring av 35 § olycksfallsförsäkringslagen ändock torde komma att prövas i samband med förslaget till lag om krigsförsäkring, jämväl nyssnämnda spörsmål syntes kunna upptagas till behandling — har föreslagit, att 35 § tredje stycket måtte erhålla följande ändrade lydelse:

»Avtal — — — ävensom, enligt Konungens bestämmande övertaga bestämmande och utgivande av ersättning, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten.»

Över riksförsäkringsanstaltens skrivelse hava efter remiss utlåtanden afgivits av *försäkringsrådet* den 23 och av *försäkringsinspektionen* den 24 innevarande april. Båda myndigheterna hava förklarar sig icke hava något att erinra mot den av riksförsäkringsanstalten föreslagna ändringen av tredje stycket i 35 § olycksfallsförsäkringslagen.

Departementschefen.

Av riksförsäkringsanstaltens skrivelse finner jag framgå, att starka skäl tala för att anstalten skall äga möjlighet att — dock allenast med Konungens begivande — övertaga bestämmande och utgivande av även annan ersättning än livränta, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten. Den redogörelse för gällande lag och omständigheterna vid dess tillkomst, som lämnats i det föregående, utvisar, att anstalten för närvarande icke torde äga sådan möjlighet. Jag tillstyrker därför, att erforderlig ändring av lagen vidtages. Bestämmelser härutinnan hava upptagits i det förslag till lag angående ändring av 35 § olycksfallsförsäkringslagen, som upprättats i samband med förslaget till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Föredraganden hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över uppräta-
de förslag till *lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande per-*

soner samt lag angående ändrad lydelse av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete, av den lydelse bilaga (Bilaga A)¹ till detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:
Sven Forssberg.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med de vid propositionen fogade lagförslagen, har här uteslutits.

Avtal

mellan Sveriges redareförening å ena sidan och Sveriges fartygsbefälsförening samt Svenska maskinbefälsförbundet å andra angående krigsförsäkring av befälhavare, styrmän och maskinbefäl, som äro medlemmar av någon utav de båda sistnämnda organisationerna och anställda å fartyg, anslutna till Sveriges redareförening.

§ 1.

Försäkring enligt detta avtal gäller vid fart på spanska hamnar under nu pågående inbördeskrig i Spanien, då olycksfallet föranlett försäkrad persons död eller medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan och direkt försäkrats genom beskjutning, bomber, minor och torpeder, även då de äro kringdrivande, kapning, beslagläggning, embargo, uppbringning, kollision med krigsfartyg eller genom andra åtgärder av de i Spanien stridande parterna eller genom sjöolyckor på grund av sjömärkens eller fyrskepps indragning eller förändring samt släckning av fyrar inom de av inbördeskriget berörda områdena.

§ 2.

Om olycksfallet medfört döden, skall till befälhavare, styrmän och maskinbefäl, vilka innefattas i detta avtal, i stället för den i 7 § a) i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete stadgade begravningshjälp utgå ett belopp, motsvarande en årslön, därvid denna beräknas på grundval av den vid olyckstillfället för envar gällande kontanta månadslönnen enligt grundtarifferna uti gällande kollektivavtal mellan Redareföreningen och de båda befälsorganisationerna, vilket belopp dock skall utgöra lägst 5,000 och högst 9,000 kronor.

Samma belopp utgår till den skadade, därest olycksfallet medfört förlust av arbetsförmågan och utgår i händelse av lägre grad av invaliditet med en emot invaliditetsgraden svarande del därav.

Beloppet skall tillfalla de personer, som enligt olycksfallförsäkringslagen äro berättigade till livräntor.

§ 3.

Det i olycksfallförsäkringslagens 9 §, sista stycket, föreskrivna maximibeloppet för den försäkrades arbetsförtjänst å 3,000 kronor skall vid krigsförsäkring höjas till 4,800 kronor.

§ 4.

Därest den årliga arbetsförtjänsten uppgår till högre belopp än 2,835 kronor, skall i olycksfallförsäkringslagens 6 § 1) angiven hel sjukpenning förhöjas på sådant sätt, att den motsvarar $\frac{1}{360}$ av två tredjedelar utav den högre årliga arbetsförtjänsten, begränsad uppåt till 4,800 kronor.

§ 5.

Detta avtal, som avser försäkringar, vilka tagas från och med den 16 januari 1937, träder i kraft, sedan vederbörande rederi hunnit träffa överenskommelse med försäkringsanstalt angående övertagande av försäkringen, och avser fartyg, som därefter avgå till spansk hamn.

6 §.

Parterna skola hos Handelsministern göra framställning om, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att genomföra en lag om krigsförsäkring, grundad på föreskrifterna i förevarande avtal.

Göteborg den 14 januari 1937.

Sveriges redareförening.

K. R. Bökman.

O. A. Nordborg.

Sveriges fartygsbefälsförening.

G. Osvald.

Svenska maskinbefälsförbundet.

Simon Åström.

Bilaga C.

Avtal

mellan Sveriges redareförening å ena och Svenska sjöfolksförbundet, Svenska stewartsföreningen och Sveriges radiotelegrafistförening å andra sidan angående krigsförsäkring av ombordanställda, som äro medlemmar av någon utav de tre sistnämnda organisationerna och anställda å fartyg, anslutna till Sveriges redareförening.

§ 1.

Försäkring enligt detta avtal gäller under nu pågående inbördeskrig i Spanien vid fart inom ett område begränsat av en linje dragen från Cape S:t Vincent söderut till 36° N. latitud, därifrån ostvärt till 2° V. longitud, därifrån till 38° N. latitud 5° O. longitud, och vidare nordvärt till franska kusten 5° O., samt inom ett område norr om Spanien, begränsat av en linje dragen från franska kusten 44° 40' N. till 10° V., vidare till 41° 50' N. och därifrån i rätt östlig riktning till spansk/portugisiska kusten, då olycksfallet föranlett försäkrad persons död eller medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan och direkt förorsakats genom beskjutning, bomber, minor och torpeder, även då de äro kringdrivande, kapning, beslagläggning, embargo, uppbringning, kollision med krigsfartyg eller genom andra åtgärder av de i Spanien stridande parterna eller genom sjöolyckor på grund av sjömärkens eller fyrskepps indragning eller förändring samt släckning av fyrar inom de av inbördeskriget berörda områdena.

§ 2.

Om olycksfallet medfört döden, skall till personal, som innefattas i detta avtal, i stället för den i 7 § a) i lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete stadgade begravningshjälp utgå 4,800 kronor.

Samma belopp utgår till den skadade, därest olycksfallet medfört förlust av arbetsförmågan och utgår i händelse av lägre grad av invaliditet med en emot invaliditetsgraden svarande del därav.

Beloppet skall tillfalla de personer, som enligt olycksfallsförsäkringslagen äro berättigade till livräntor.

§ 3.

Det i olycksfallsförsäkringslagens 9 §, sista stycket, föreskrivna minimibeloppet för den försäkrades arbetsförtjänst av 450 kronor skall vid krigsriskförsäkring höjas till 2,900 kronor, varjämte maximibeloppet i sagda lag å kronor 3,000 skall höjas till 4,800 kronor.

§ 4.

Därest den årliga arbetsförtjänsten uppgår till högre belopp än 2,835 kronor, skall i olycksfallsförsäkringslagens 6 § 1) angiven hel sjukpenning förhöjas på sådant sätt, att den motsvarar två tredjedelar av den högre årliga arbetsförtjänsten, dividerad med 360.

§ 5.

Detta avtal, som avser försäkringar, vilka tagas från och med den 23 mars 1937, träder i kraft, sedan vederbörande rederi hunnit träffa överenskommelse med försäkringsanstalt angående övertagande av försäkringen, och avser fartyg, som därefter avgå till något av de områden, varom i § 1 omförmäles.

§ 6.

Parterna skola hos Handelsministern göra framställning, att åtgärder måtte skyndsamt vidtagas i syfte att genomföra en lag om krigsförsäkring grundad på bestämmelserna i detta avtal i vad angår beloppens storlek och därtill sig anslutande stadganden.

Göteborg den 22 mars 1937.

Sveriges redareförening.

G. Carlsson.

O. A. Nordborg.

Svenska sjöfolksförbundet.

Sven Lundgren.

Svenska stewartsföreningen.

Joel Carlsson.

Sveriges radiotelegrafistförening.

N. Nilsson.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 11 maj 1937.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet AFZELIUS,
regeringsrådet ASCHAN,
justitieråden FORSBERG,
SANDSTRÖM.

Enligt lagrådet den 7 maj 1937 tillhandakommet utdrag av protokoll över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 30 april 1937, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till *lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* samt *lag angående ändrad lydelse av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete*.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i socialdepartementet, hovrättsassessorn Sven Björkholm.

Förslagen föranledde ej erinran i vidare mån än att i fråga om 5 § i förslaget till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer *justitierådet Sandström*, med vilken *justitierådet Afzelius* och *regeringsrådet Aschan* instämde, yttrade:

Beträffande fördelningen av det engångsbelopp, som enligt förevarande paragraf skall utgå till de efterlevande vid dödsfall, har förslaget icke följt de mellan redareföreningen och de anställda slutna avtalen, vilka utan närmare utformning av reglerna för fördelningen principiellt synas utgå från de efterlevandes behov sådant det kommit till uttryck genom den dem tillförsäkrade rätten till livränta. I stället har fördelningen i viss mån anknutits till de regler, som gälla för en arvsdelning. De föreslagna reglerna innebära bl. a. att då av här ifrågavarande efterlevande finnes endast änka, hon skall erhålla hela beloppet, att då jämte änka barn finnas, hälften tilldelas änkan och hälften barnen, varemot i detta fall föräldrar icke erhålla del i beloppet, samt att då änka och föräldrar utgöra de enda efterlevande, änkan skall erhålla hälften och föräldrarna hälften.

Att finna en enkel och lätt tillämpad princip, som under alla förhållanden möjliggör en tillfredsställande fördelning av beloppet, torde icke låta sig göra.

Då beloppet icke ingått i den avlidnes bo och fyller en speciell uppgift, nämligen att, i den mån det låter sig göra genom ekonomisk kompensation, lindra förlusten, kan någon direkt ledning icke heller lämnas av reglerna för arvsdelning eller av bestämmelserna om tilldelning av livränta. Ersättningens särskilda uppgift synes emellertid anvisa en sådan fördelning, att beloppet åtminstone huvudsakligen tillfaller den eller dem, som förlusten får antagas ekonomiskt sett drabba hårdast.

Med hänsyn till det sagda och vad av departementschefen anförts synas starka skäl tala för den lösning som i förslaget träffats rörande fördelning mellan make och barn. För det fall åter att endast make och föräldrar leva efter, synes förslaget icke tillräckligt hava tillgodosett makens — i regel änkas — intresse. I flertalet dylika fall lärer änkan i ekonomiskt avseende genom mannens död drabbas ojämförligt hårdare än dennes föräldrar. De fall då mannen i någon väsentlig mån underhåller sina föräldrar, sedan han bildat egen familj, torde icke vara särdeles talrika, och där så skett kan det stöd föräldrarna haft av hans inkomst näppeligen jämföras med det som kommit hustrun till del. Med hänsyn till bestämmelserna om tilldelande av livränta måste de ekonomiska följderna av dödsfallet mindre ofta för föräldrarna bliva av samma genomgripande betydelse som för hustrun. En regel, som ger hustrun företräde framför föräldrarna, synes därför bättre tillgodose vad som genomsnittligt kan antagas vara av förhållandena påkallat. I samma riktning leder även den uppfattning som kommit till uttryck i arvsreglerna. Den i 5 § avsedda engångsersättningen är nämligen endast en utbyggnad av den ersättning som föreskrives i 4 §, och ett enligt sistnämnda paragraf utgående ersättningsbelopp går till fördelning direkt enligt arvsreglerna. De omständigheter, under vilka beloppen enligt de båda paragraferna tänkas utgå, torde icke vara så olikartade att de kunna motivera en alltför stor skillnad i reglerna för deras fördelning.

Med stöd av det anförda hemställer jag att fördelningsreglerna i andra stycket jämkas så, att då de efterlevande utgöras av make och föräldrar, make erhåller hela beloppet eller i varje fall en större del därav än föräldrarna.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 maj 1937.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, finans- och handelsdepartementen anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, lagrådets den 11 maj 1937 avgivna utlåtande över de den 30 april 1937 till lagrådet remitterade förslagen till *lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer* samt *lag angående ändrad lydelse av 35 § lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete*.

Efter redogörelse för utlåtandet anför föredraganden:

Tre ledamöter av lagrådet hava hemställt, att fördelningsreglerna i andra stycket av 5 § i förstnämnda lagförslag måtte jämkas så, att då de efterlevande utgöras av make och föräldrar, make skall erhålla hela det enligt paragrafen utgående ersättningsbeloppet eller i varje fall en större del därav än föräldrarna.

Vid fastställandet av regler rörande fördelning av ifrågavarande belopp synes mig hänsyn böra tagas icke enbart till ekonomiska behovssynpunkter. Om de efterlevande utgöras av make och föräldrar, anser jag, att jämväl föräldrarna böra erhålla visst »ideellt skadestånd» för den förlust de lidit. Annan fördelning än hälften till make och hälften till föräldrarna synes mig därvid icke lämpligen kunna komma i fråga. Med hänsyn till det sålunda anförda finner jag den av tre ledamöter av lagrådet gjorda hemställan icke böra föranleda till ändring i det upprättade förslaget till lag om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Föredraganden hemställer härefter — under framhållande av att proposition i ärendet jämlikt § 54 riksdagsordningen läser kunna avlåtas utan hinder av att den för propositioners avlämnande till riksdagen i allmänhet stadgade tid gått till ända — att lagförslagen måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Kungl. Maj:ts proposition nr 313.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Henry Rooth.
